

Univerzita Karlova v Praze
Přírodovědecká fakulta
katedra sociální geografie a regionálního rozvoje

Studijní program: Geografie
Studijní obor: Geografie a kartografie

Markéta Kopáčová

SROVNÁNÍ POPULAČNÍHO A HOSPODÁŘSKÉHO VÝVOJE KALIFORNIE A ILLINOIS V OBDOBÍ 1980–2010

COMPARISON OF POPULATION AND ECONOMIC
DEVELOPMENT IN CALIFORNIA AND ILLINOIS
IN 1980–2010

Bakalářská práce

Praha 2015

Vedoucí bakalářské práce: doc. RNDr. Leoš Jeleček, CSc.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem závěrečnou práci zpracovala samostatně a že jsem uvedla všechny použité informační zdroje a literaturu. Tato práce ani její podstatná část nebyla předložena k získání jiného nebo stejného akademického titulu.

V Praze, 11. 5. 2015

.....

Poděkování:

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu bakalářské práce, doc. RNDr. Leoši Jelečkovi, CSc., za jeho cenné rady a připomínky týkající se obsahové i formální stránky práce a rovněž své rodině, která mě během mého studia podporovala.

OBSAH

1. ÚVOD	8
2. SOCIOGEOGRAFICKÁ CHARAKTERISTIKA KALIFORNIE A ILLINOIS	13
2.1 KALIFORNIE A PACIFICKÁ OBLAST	13
2.1.1 Kalifornie.....	13
2.1.2 Pacifická oblast.....	17
2.2 ILLINOIS A STŘEDNÍ SEVEROVÝCHOD	18
2.2.1 Illinois.....	18
2.2.2 Střední Severovýchod.....	20
3. SROVNÁNÍ POPULAČNÍHO A HOSPODÁŘSKÉHO VÝVOJE KALIFORNIE A ILLINOIS	22
3.1 SROVNÁNÍ POPULAČNÍHO VÝVOJE	22
3.2 SROVNÁNÍ HOSPODÁŘSKÉHO VÝVOJE	32
4. ZÁVĚR	47
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ A LITERATURY	50
PŘÍLOHY	53

SEZNAM TABULEK, GRAFŮ A MAP

Seznam tabulek

Tab. 1: Počet obyvatel států PO a SSV v období 1980–2010	23
Tab. 2: Podíl počtu obyvatel států PO a SSV na obyvatelstvu USA v období 1980–2010	23
Tab. 3: Vývoj počtu obyvatel ve státech PO a SSV v období 1980–2010	24
Tab. 4: Rasově-etnická struktura obyvatelstva států PO v období 1980–2010.....	25
Tab. 5: Rasově-etnická struktura obyvatelstva států SSV v období 1980–2010.....	25
Tab. 6: Migrační saldo států PO a SSV v období 1985–2010	27
Tab. 7: Podíl obyvatel narozených v zahraničí na obyvatelstvu států PO a SSV v období 1980–2010	28
Tab. 8: HDP států PO a SSV v období 1980–2010.....	34
Tab. 9: Vývoj HDP ve státech PO a SSV v období 1980–2010.....	35
Tab. 10: Podíl HDP států PO a SSV na HDP USA v období 1980–2010	36
Tab. 11: HDP/obyvatele ve státech PO a SSV v období 1980–2010	37
Tab. 12: Podíl ekonomických sektorů na HDP států PO a SSV v období 2000–2010	38
Tab. 13: Střední příjem domácností ve státech PO a SSV v období 1985–2010	39
Tab. 14: Míra chudoby ve státech PO a SSV v období 1980–2010	40
Tab. 15: Míra nezaměstnanosti ve státech PO a SSV v období 1980–2010	41
Tab. 16: Vzdělanostní struktura obyvatelstva států PO a SSV v období 1990–2009.....	42

Seznam grafů

Graf 1: Procentuální změna HDP států PO a SSV v období 2007–2010	33
---	----

Seznam map

Mapa 1: Státní ekonomické oblasti USA	13
Mapa 2: Vývoj počtu obyvatel ve státech USA v období 1980–2010	31
Mapa 3: Vývoj HDP ve státech USA v období 1980–2010.....	45

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1: Počet obyvatel SEO v roce 1980 a 2010.....	53
Příloha 2: HDP SEO v roce 1980 a 2010	53
Příloha 3: HDP/obyvatele SEO v roce 1980 a 2010	53
Příloha 4: Počet obyvatel států USA a jeho vývoj v období 1980–2010.....	54
Příloha 5: Podíl obyvatel narozených v zahraničí na obyvatelstvu států USA v období 1980–2010	55
Příloha 6: HDP států USA a jeho vývoj v období 1980–2010	56
Příloha 7: HDP/obyvatele ve státech USA v období 1980–2010	57
Příloha 8: Střední příjem domácností ve státech USA v období 1985–2010.....	58
Příloha 9: Míra chudoby ve státech USA v období 1980–2010.....	59
Příloha 10: Míra nezaměstnanosti ve státech USA v období 1980–2010	60

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zabývá srovnáním populačního a hospodářského vývoje Kalifornie a Illinois v rozmezí let 1980 až 2010. Jejím hlavním cílem je nalézt trendy, rozdíly nebo shody ve vývoji obou států a Státních ekonomických oblastí, do nichž náležejí, tj. oblasti Pacifické a Střední Severovýchod. Pro analýzu populačního a hospodářského vývoje jsou využita oficiální statistická data. Populační vývoj je sledován z hlediska počtu obyvatel, rasového a etnického složení a migrace. Hospodářský vývoj je hodnocen na základě vývoje hrubého domácího produktu a vybraných ukazatelů vztahujících se k obyvatelstvu a jeho životní úrovni. Výsledky ukazují, že populace Kalifornie roste, přičemž její etnicko-rasová struktura se mění, zatímco populace Illinois vykazuje pouze mírný růst až stagnaci. Oba státy procházejí ekonomickým růstem, který byl však v posledních letech narušen finanční a hospodářskou krizí. Ze srovnání populačního a hospodářského vývoje zkoumaných oblastí vyplývá, že rozdíly v jejich vývoji odpovídají rozdílům ve vývoji států.

Klíčová slova: srovnávání, vývoj obyvatelstva a ekonomiky, hlavní trendy a rozdíly, Kalifornie, Illinois, Pacifická oblast, Střední Severovýchod, 1980–2010

ABSTRACT

The thesis is focused on the comparison of the population and economic development in California and Illinois between 1980 and 2010. The main purpose is to discover the major trends, differences or agreements in the development of both of these states and State Economic Areas they belong to, i.e. Pacific and East North Central. The official statistics were used for the analysis. Population development is examined by the number of residents, race and ethnicity and migration. Economic development is studied by the gross domestic product and selected characteristics related to the population and its standard of living. Results demonstrate that the population of California is growing and its racial and ethnic composition is changing whereas the population of Illinois is stagnating or growing moderately. Both states undergo the economic growth, which was however interrupted by the financial and economic crisis in recent years. Results of the comparison of the development of Pacific and East North Central indicate that the differences between divisions correspond to the differences between states.

Key words: comparison, population and economic development, major trends and differences, California, Illinois, Pacific, East North Central, 1980–2010

1. ÚVOD

Spojené státy (USA) představují z geografického hlediska svým charakterem a regionální heterogenitou zajímavé i podnětné území pro sociogeografický výzkum. Jsou světovou velmocí s globálním ekonomickým a geopolitickým vlivem, jež je v současném globalizovaném světě po pádu komunismu, či sovětského impéria, ještě více posílen. Proto události a změny, ke kterým dochází ve Spojených státech, zasahují do vývoje ostatních států světa, což se v posledních letech projevilo např. při bankovní a ekonomické krizi, která v rozmezí let 2008 a 2009 ochromila světovou ekonomiku. Tudíž považuji za přínosné se Spojenými státy zabývat.

Zaměřuji se na srovnání populačního a hospodářského vývoje dvou vybraných států – Kalifornie a Illinois – v období 1980–2010, a to v kontextu vývoje Státních ekonomických oblastí, do nichž tyto státy náleží (Pacifická oblast a Střední Severovýchod). V úvodní kapitole jsou představeny cíle práce, výzkumné otázky a hypotézy spolu s využitými statistickými prameny a literaturou, jež se danou problematikou zabývá. V následující druhé kapitole je uvedena základní sociogeografická charakteristika obou států a oblastí. Na ni navazuje třetí kapitola, která tvoří hlavní část práce. Zabývá se srovnáním populačního a hospodářského vývoje sledovaných států, které je doplněno srovnáním vývoje uvedených oblastí, v daném časovém rozmezí za pomoci vybraných ukazatelů. Závěrečná kapitola shrnuje hlavní trendy a rozdíly ve vývoji obou států a oblastí a objasňuje jejich příčiny i důsledky.

Ve své práci navazuji zejména na diplomovou práci Z. Rydvalové (2001), která se zabývá diferenciací populačního a hospodářského vývoje USA v letech 1980–1998 na třech regionálních úrovních: čtyři tzv. regiony (Regions), devět Státních ekonomických oblastí (Divisions), které byly vymezeny jako statisticko-ekonomické jednotky pro účely federální statistiky, a konečně padesáti států. Navazuji také na bakalářskou a diplomovou práci Z. Lukešové (2006, 2009). Z. Lukešová (2006) charakterizuje a srovnává populační a hospodářský vývoj Pacifické a Jihoatlantské oblasti v období 1980–2004 a hledá příčiny změn jejich postavení v ekonomice USA. Toto téma dále rozpracovává v diplomové práci (2009), v níž se zaměřuje na trendy ekonomického vývoje Kalifornie a vybraných států Jihoatlantské oblasti na několika řádovostních úrovních v letech 1980–2007.

Vycházím ze závěrů, které potvrzují, že v posledních desetiletích dochází k přesunu populačního a ekonomického těžiště USA z regionu Severovýchod do Státních ekonomických oblastí ležících v tzv. Slunečním pásu – oblasti Pacifické a Jihoatlantské. Proti očekávání však Pacifická oblast ztrácí ke konci 20. století své dominantní postavení a vedoucí úlohu přebírá oblast Jihoatlantská, jejíž ekonomická síla roste.

Hlavním cílem mé práce je tedy charakterizovat populační a hospodářský vývoj Kalifornie ležící v „novém“ populačním a ekonomickém jádru (Pacifická oblast) a Illinois nacházejícího se ve starém populačním a ekonomickém jádru USA (Střední Severovýchod) a nalézt rozdíly i některé příčiny v tomto vývoji. Dále si kladu za cíl zjistit, zda rozdíly ve vývoji Pacifické oblasti a Středního Severovýchodu odpovídají rozdílům ve vývoji Kalifornie a Illinois.

Zároveň se snažím nalézt odpovědi na tři základní výzkumné otázky:

- 1) Jaké jsou hlavní trendy populačního a hospodářského vývoje v Kalifornii a Illinois ve sledovaném období?
- 2) Které trendy se shodují, které nikoliv a proč?
- 3) Jaké faktory je ovlivňují?

Dále ověřuji platnost dvou stanovených hypotéz:

Hypotéza 1: Celkový populační přírůstek Kalifornie se zpomaluje, avšak dochází k zásadní proměně rasově-etnické struktury obyvatelstva. Populace Illinois se vyznačuje stagnací.

Hypotéza 2: Kalifornie i Illinois vykazují hospodářský růst, přičemž v Illinois je pomalejší vlivem poklesu významu těžkého průmyslu. Ten souvisel s transformací ekonomiky a procesem deindustrializace, tj. vývozem druhého ekonomického sektoru za levnou pracovní silou, zejména v Asii. Kalifornie byla méně zasažena tímto procesem zásluhou výhodné struktury tamního zpracovatelského průmyslu.

K analýze populačního a hospodářského vývoje v období 1980–2010 jsem využila oficiální statistická data uveřejněná U. S. Census Bureau, U. S. Bureau of Economic Analysis, U. S. Bureau of Labor Statistics a rovněž The 2006 Statistical Abstract a The 2012 Statistical Abstract, které jsou zveřejněny na portálu U. S. Census Bureau. Dále to byly statistické dokumenty (např. Census Brief) vydané U. S. Census Bureau, jež jsou také dostupné na jeho oficiálních webových stránkách. Tato data jsem zpracovala do tabulek, přehledných kartogramů a grafů. Pokud není uvedeno jinak, ze zpracovaných tabulek, kartogramů a grafů vycházejí všechny údaje o obyvatelstvu a ekonomice v této práci. Veškeré použité zdroje dat jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů a literatury.

Populační vývoj sleduji a hodnotím z hlediska počtu a struktury obyvatelstva a migrace těmito ukazateli:

- počet obyvatel
- vývoj počtu obyvatel¹
- podíl na obyvatelstvu USA

¹ Vývoj počtu obyvatel je vyjádřen indexem vypočítaným jako poměr počtu obyvatel ve sledovaném roce k počtu obyvatel v roce 1980, vyjádřený procentuálně.

- rasově-etnická struktura obyvatelstva
- saldo vnitřní migrace
- podíl obyvatel narozených v zahraničí²

Hospodářský vývoj sleduji a hodnotím na základě vývoje hrubého domácího produktu (HDP) a vybraných charakteristik, jež se váží na obyvatelstvo a jeho životní úroveň:

- HDP³
- vývoj HDP⁴
- podíl na HDP USA
- podíl ekonomických sektorů na HDP
- HDP/obyvatele
- střední příjem domácností
- míra chudoby
- míra nezaměstnanosti
- vzdělanostní struktura obyvatelstva

Údaje prezentuji za roky 1980, 1990, 2000 a 2010. U některých ukazatelů však nejsou data za všechny tyto roky dostupná, takže uvádím údaj z nejbližšího dostupného roku. Pokud jde o přesnost a vypovídající schopnost dat, ta je v některých případech u populačních charakteristik omezená, neboť v průběhu sledovaného třicetiletého období došlo ke změnám v metodice jejich sběru. Týká se to např. rasového a etnického složení obyvatelstva. Další problém pak představuje ilegální imigrace, která není ve statistikách zohledněna. Omezení přesnosti nastává rovněž i u ekonomických ukazatelů, zejména u hodnot hrubého domácího produktu, které bylo pro srovnatelnost a tím možnost jejich využití nutné přepočítat pomocí indexů do jednotných cen daného roku, aby se odstranil vliv inflace.

Pro hodnocení vývoje v rámci USA využívám pořadí států (u některých charakteristik i pořadí oblastí) dle hodnot vybraných ukazatelů v roce 1980 a v roce 2010 a změnu tohoto pořadí.

² Obyvatelé narození v zahraničí (foreign-born population) jsou podle definice U. S. Census Bureau ti obyvatelé USA, kteří nejsou občany USA od narození. Občanství získali naturalizací (tj. udělením občanství).

³ V této práci využívám reálný HDP. Reálný HDP podle definice U. S. Bureau of Economic Analysis udává hodnotu zboží a služeb vyprodukovaných v daném státě za daný rok ve stálých cenách (tj. v cenách stanoveného základního roku). Jedná se tedy o ukazatel očištěný od vlivu inflace.

⁴ Vývoj reálného HDP je vyjádřen indexem vypočítaným jako poměr reálného HDP ve sledovaném roce k reálnému HDP v roce 1980, vyjádřený procentuálně.

Vývoj podle uvedených ukazatelů sleduji za státy Kalifornie a Illinois, za oblasti Pacifickou a Střední Severovýchod a pro zasazení do kontextu i za celé Spojené státy. Vzhledem k tomu, že některá data za oblasti nejsou dostupná, uvádím zde hodnoty ukazatelů za všechny státy, jež do oblastí náleží, popřípadě vypočítávám z těchto údajů průměrné hodnoty za oblasti. V případě Pacifické oblasti (i jako celku) pracuji pouze s jejím užším vymezením, tedy se státy Kalifornie, Oregon a Washington, které tvoří její jádro. Zbývající její části: Aljaška a Havajské ostrovy se od ní zásadně liší a podíl jejich ekonomiky a obyvatelstva je marginální.

Kromě statistických dat jsem využila i odbornou, převážně zahraniční, literaturu (monografie i periodika). Česká literatura týkající se současné regionální geografie Spojených států není příliš rozsáhlá. Veškerá literatura je uvedena v seznamu použitých zdrojů a literatury.

Zmínila bych především knihy „Regional geography of the United States and Canada“ od T. L. McKnighta vydanou v roce 1992 a „Across this land: a regional geography of the United States and Canada“ od J. C. Hudsona z roku 2002. Obě tyto rozsáhlé publikace se zabývají regionální geografii (fyzickogeografickou i sociogeografickou) Spojených států a Kanady. Autoři rozdělují území podle vlastních kritérií na několik řádovostně strukturovaných oblastí, jež neodpovídají členění USA na Státní ekonomické oblasti. Každé z nich věnují samostatnou kapitolu, v níž shrnují jejich historický vývoj a současnou charakteristiku. Na jednotlivé státy se však ve většině případů nezaměřují, jelikož regionální dělení obou autorů často nerespektuje ani hranice států.

Dále je to kniha autorů Marston, Knox, Liverman (2008) s názvem „World regions in global context: peoples, places, and environments“. Jak již vyplývá z názvu, autoři se v jednotlivých kapitolách věnují hlavním světovým regionům, mezi nimiž se nacházejí také Spojené státy spolu s Kanadou. Kapitola týkající se USA a Kanady se zaměřuje (pokud opomineme Kanadu) na populační a ekonomický vývoj USA jako celku a některých jejich vybraných regionů zejména od poloviny 20. století.

Důležitým zdrojem se staly rovněž články z různých odborných časopisů, jako jsou: *Economic Geography*, *Journal of Economic Geography*, *Population and Environment*, *Sociological Spectrum*, *Urban Studies*. Zmínila bych především práci R. Martina „The local geographies of financial crisis: from the housing bubble to economic recession and beyond“ (*Journal of Economic Geography* 2014), která nabízí geografický náhled na finanční a ekonomickou krizi z let 2007/2009 a popisuje její příčiny, charakter i důsledky. Přínosným byl také článek Doussarda, Pecka a Theodora „After deindustrialization: uneven growth and economic inequality in postindustrial Chicago“

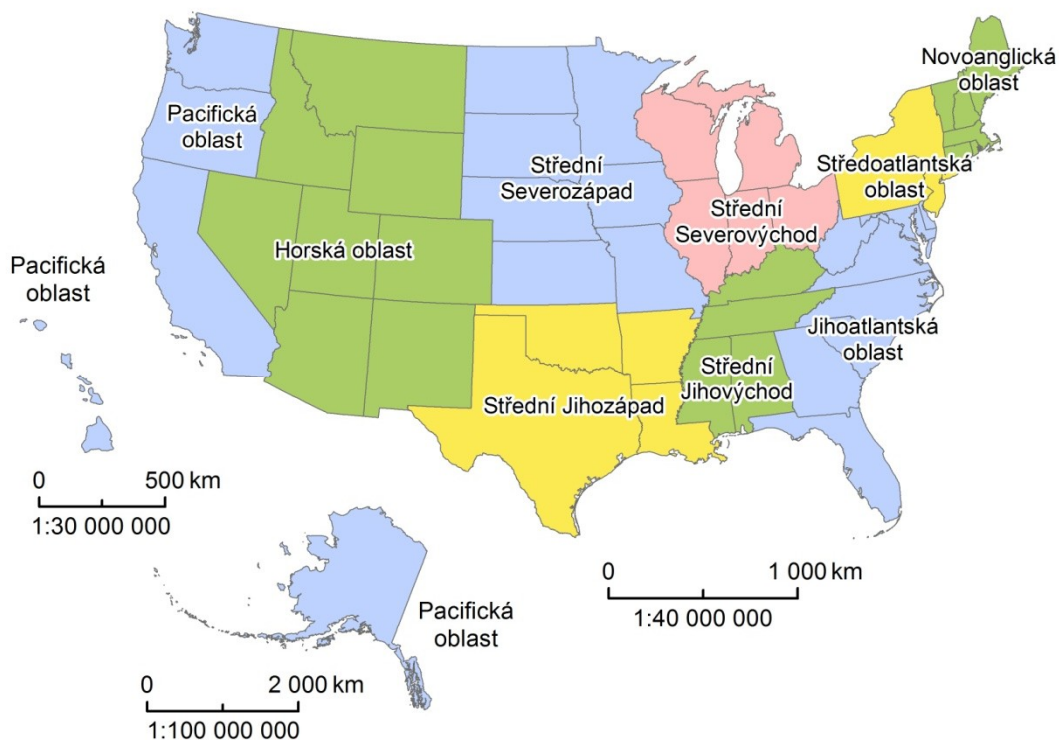
(Economic Geography 2009), který se zabývá vývojem Chicaga během restrukturalizace ekonomiky, tedy od 80. let 20. století až do první dekády 21. století.

Dále odkazuji na české i slovenské tituly, četné internetové zdroje a bakalářské a diplomové práce obhájené na katedře sociální geografie a regionálního rozvoje Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy v Praze.

2. SOCIOGEOGRAFICKÁ CHARAKTERISTIKA KALIFORNIE A ILLINOIS

Před samotným srovnáváním populačního a hospodářského vývoje států Kalifornie a Illinois je nejprve nutné uvést základní charakteristiku jejich obyvatelstva a ekonomiky, která vytváří pro tuto práci důležitý kontext. Tuto charakteristiku navíc doplňuje také stručná charakteristika Státních ekonomických oblastí (SEO), do nichž sledované státy náleží, tj. oblasti Pacifické a Středního Severovýchodu (vymezení SEO včetně hranic jednotlivých států viz mapa 1). Jejich srovnávání a především pak nalézání rozdílů ve vývoji jak mezi státy tak mezi oblastmi je součástí dalších částí práce.

Mapa 1: Státní ekonomické oblasti USA

Zdroj: U. S. Census Bureau. <http://www.census.gov>; zpracovala: M. Kopáčová

2.1 KALIFORNIE A PACIFICKÁ OBLAST

2.1.1 Kalifornie

Kalifornie (CA) leží na jihozápadě USA na pobřeží Tichého oceánu při hranicích s Mexikem, jehož součástí byla až do poloviny 19. století. Jedním ze států USA se stala až na konci tzv. Mexické války v letech 1846–8. Do té doby patřila k řídké osídleným

a nerozvinutým oblastem. Rozvoj a populační boom nastal až s objevením zlata v předhůří Sierra Nevada asi 60 km sv. od Sacramenta, které rozpoutalo „zlatou horečku“ a přivedlo do Kalifornie desetitisíce nových obyvatel. Horečnému růstu populace i ekonomiky napomohlo poté objevení ložisek ropy a prodloužení transkontinentální železnice z Bostonu do San Francisca, která zahájila provoz v roce 1870.

V současnosti je Kalifornie s 37,2 mil. obyvatel (v roce 2010⁵) nejlidnatějším státem USA (12 % obyvatel USA). Stala se tradičním cílem imigrantů, nyní zejména tzv. Hispanos (Latinos), které přitahuje nejen příznivé klima, ale i vidina zaměstnání (rovněž ve výkonném zemědělství), ekonomických příležitostí, bohatství a vysoké životní úrovně. Převažuje imigrace ze zahraničí, díky níž zdejší populace neustále roste. Žije zde vysoký podíl obyvatel narozených v zahraničí, kteří tvoří 27 % populace. Obyvatelstvo je tedy značně rasově i etnicky heterogenní.

Nejvýraznější etnickou skupinu tvoří Hispánci, na Západě nazývaní Latinos. Jsou to Američané hispánského a latinskoamerického původu. Považují se za spíše etnolingvistickou skupinu a mohou být kterékoliv rasy, včetně bílé. Jejich podíl na obyvatelstvu Kalifornie činí 37,6 %. Tento vysoký podíl je dán imigrací ze zemí Latinské Ameriky, zejména z Mexika, mj. v důsledku historicko-geografické spojitosti Kalifornie s Mexikem, a také jejich vyšším přirozeným přírůstkem. Hispánci začali proudit do Kalifornie ve 20. století jako levná pracovní síla.

Druhou nejpočetnější menšinou jsou Asiaté s podílem 13,4 % na obyvatelstvu státu. K nárůstu jejich podílu dochází od 70. let 20. století, kdy se uvolnily restriktce imigrační politiky a do Kalifornie začali přicházet vysoce vzdělaní Asiaté za prací v rostoucím počítačovém průmyslu. V poslední době je jejich imigrace větší než imigrace Hispánců. Asiaté mají většinou i vyšší sociální postavení než ostatní imigranti.

Vedle Hispánců a Asiátů zde sídlí relativně vyšší podíl černochoů (6,2 %) a ve srovnání s ostatními státy USA také indiánů. Indiáni (domorodí Američané) tvoří v Kalifornii asi 1 % populace (U. S. Census Bureau).

Podíl bělochů (včetně bílých Hispánců) na populaci činí pouze 57,6 % a podíl nehispánských bělochů již dokonce klesl na 40 % (U. S. Census Bureau). Kalifornie se tak stává rasově a etnicky velmi diferencovaným a specifickým státem. Nízký podíl bílé populace je mj. ovlivněn stále rostoucí hispanizací země, jež způsobuje, že se bílí obyvatelé zejména střední třídy stěhují z Kalifornie do ostatních států USA, a to především do států Horské oblasti a ostatních států Pacifické oblasti.

Pro USA a zvláště pak pro Kalifornii již plně neplatí vžitě označení „melting pot“ (tavící hrnec), které vyjadřuje integraci imigrantů a utváření jednotného národa sdílejícího

⁵ Pokud není uvedeno jinak, k tomuto roku se vztahují veškeré údaje o obyvatelstvu uvedené v kap. 2.

společnou kulturu (Marston, Knox, Liverman 2008). To se projevuje převážně na úrovni rezidenčních oblastí, kde spíše než k asimilaci dochází k rezidenční segregaci bělochů, Hispánců a Asiatů. První generace imigrantů žijí většinou spolu s bělochy a jsou asimilováni. Nově příchozí imigranti se stěhují do již existujících etnických enkláv (Hispánci do hispánských čtvrtí a Asiaté do asijských čtvrtí), kde využívají tamní sociální sítě vytvořené svými dříve přistěhovanými příbuznými či spolupracovníky, v jiném případě nahrazují odcházející bělošskou populaci opouštějící stále více se etnicky měnící čtvrti měst (Baxter 2010).

Kalifornie je motorem americké ekonomiky. Dosahuje nejvyššího HDP, který se podílí 13 % na HDP USA (v roce 2010⁶). Jako samostatný stát by se co do ekonomické výkonnosti (velikosti HDP) řadila asi jako osmý až jedenáctý stát na světě (The World Factbook). Její největší průmyslový růst byl nastartován po 2. světové válce, kdy se ekonomika během studené války začala zaměřovat na obranu a zbrojní průmysl, tedy růst vojensko-průmyslového komplexu. Dominantní postavení zde má letecký a kosmický průmysl, jenž je závislý na vládních výdajích. Průmyslová oblast v jižní Kalifornii se dále zaměřuje na elektroniku, montáž automobilů, výrobu nábytku, pneumatik a zpracování ropy, která se zde těží spolu se zemním plynem. Los Angeles je centrem oděvního průmyslu, nechvalně proslulého tzv. sweatshopy, v nichž zaměstnanci-imigranti pracují ve špatných podmínkách a za minimální mzdy (Marston, Knox, Liverman 2008). Důležité místo zaujímá v Kalifornii rovněž filmový a zábavní průmysl, jehož kolébkou je Hollywood v Los Angeles a významný je zde i cestovní ruch (turistické atrakce jako Disneyland či Hollywoodská filmová studia, pláže, skiareály, národní parky – Sequoia, Kings Canyon, Yosemite).

V oblasti Sanfranciské zátoky se zrodila tzv. nová ekonomika založená na terciárním a kvartérním sektoru, high-tech průmyslu, rozvoji komunikačních a informačních technologií, s nímž souvisí také tzv. dot.com boom. Jejím centrem se stalo Santa Clara Valley, dnes známé pod názvem Silicon Valley, ležící jižně od metropolitní oblasti (MSA) San Francisca. Zde sídlí společnosti jako jsou Hewlett Packard, Apple Computer, Intel, Adobe, Google, Cisco Systems, Oracle, Yahoo! atd. a vedle nich tisíce tzv. „growth startup companies“. Úspěch Silicon Valley spočívá ve vzájemné kooperaci a interakci těchto často menších firem s „IT obry“, využitím vědeckých poznatků, nových technologií, rychlém šíření informací a inovací, vzájemném učení, kreativitě a přítomnosti špičkových univerzit, které jsou zdrojem vysoce vzdělané a kvalifikované pracovní síly (Raco 1999). Mezi klíčové univerzity patří UC Berkeley, UC Standford, UCLA, Cal Tech (Marston, Knox, Liverman 2008).

⁶ Pokud není uvedeno jinak, k tomuto roku se vztahují veškeré údaje o ekonomice uvedené v kap. 2.

Dalšímu rozvoji napomohlo příznivé podnikatelské klima a odborově neorganizovaná levná pracovní síla, jež do Kalifornie přilákala nové investory opouštějící neperspektivní staré průmyslové jádro USA, tj. Střední Severovýchod (Marston, Knox, Liverman 2008). Zásadou diverzifikované ekonomiky vytváří Kalifornie pracovní příležitosti jak pro vysoce vzdělané a kvalifikované pracovníky, tak i pro pracovníky s nízkou kvalifikací a přitahuje tím pracovní migranty ze zahraničí, a to především ze zemí Latinské Ameriky a Asie. Dnes Kalifornie profituje také z „přesunu světového ekonomického těžiště z atlantské euroamerické zóny do pacifické asijskoamerické zóny“ (Baar 1994, s. 84) a s tím souvisejícího členství USA v APEC (Asijsko-pacifické hospodářské společenství), založeném v roce 1989.

Přední postavení zaujímá v Kalifornii rovněž vysoce produktivní zemědělství a s ním spojený potravinářský průmysl. Tamní zemědělství je obecně považováno za hlavní odvětví kalifornské ekonomiky. Kalifornie produkuje největší podíl HDP amerického zemědělství (16,5 %) (U. S. Bureau of Economic Analysis). To je umožněno díky úrodným půdám, příznivým klimatickým podmínkám a především rozsáhlému zavlažovacímu systému. Ten akvadukty rozvádí vodu získanou z přebytkových oblastí na východě Kalifornie v pohoří Sierra Nevada a k tomu z velkého množství artézských studní zejména do jižních oblastí Velkého kalifornského údolí (Central Valley) trpících nedostatkem povrchové vody. Central Valley tvoří obrovský zemědělský komplex protkaný sítí kanálů, artézských studní, umělých jezer zadržující zásobu vody pro období sucha. Nacházejí se v něm farmy, ovocné sady, vinice i zpracovatelské továrny, balírny, mrazírny, konzervárny, vinařství. Vše je propojené hustou dopravní infrastrukturou. Podle Hudsona (2002) by bez zemědělské produkce kalifornského Central Valley existence amerických supermarketů nebyla možná.

Severní část údolí, Sacramento Valley, se zaměřuje na produkci mandlí, rajčat, rýže. Salinas Valley, přezdívané „údolí zeleného zlata“ (Nástin americké geografie, s. 109) se specializuje na hlávkový salát. V oblasti mezi Los Angeles a Santa Barbara (Ventura-Oxnard Lowland) převládá produkce jahod, citrónů, brokolice. Nejvýznamnější a nejvíce zavlažovanou zemědělskou oblastí v Central Valley je San Joaquin Valley, kde se pěstují pomeranče, bavlna a vedle Napa Valley je také předním producentem vinné révy. Central Valley se kromě produkce ovoce a zeleniny vyznačuje významným chovem drůbeže (kuřata a krocani) a mléčného skotu (dostatek krmiva, zejména pokrutin). Mléčný průmysl zde stále více nabývá na důležitosti a Kalifornie se tak v produkci mléka může rovnat tradičnímu mlékárenskému státu – Wisconsinu (McKnight 1992).

Charakteristickým rysem Kalifornie je vysoká míra urbanizace. Více než 90 % obyvatel žije v urbánních oblastech (U. S. Census Bureau). Pokračující a zvyšující se urbanizace a suburbanizace ve formě tzv. „urban sprawl“ spolu s rostoucími

plochami využívanými pro průmyslovou výrobu však ohrožuje nejen zemědělství tím, že postupně zabírá úrodnou zemědělskou půdu, ale má neblahý vliv i na přírodní prostředí vzhledem k rostoucímu znečištění. Jako reakce na tuto situaci se objevují různé environmentální regulace a restrikce omezující růst, které zvyšují daně i ceny pozemků a dalších nemovitostí, což má za následek odchod některých výrobců ze státu (McKnight 1992).

Kalifornie je navíc zemí s řadou přírodních rizik. Jejím územím probíhá v severozápadním směru tektonický zlom San Andreas, jenž je důsledkem interakce Pacifické a Severoamerické tektonické desky. Tato geologicky nestabilní oblast je tedy ohrožena častými slabými i silnými zemětřeseními, půdními sesuvy a propady a vzhledem ke srážkovému režimu a rozmístění srážek také záplavami a lesními požáry. Avšak navzdory všem těmto hrozbám přírodních katastrof zůstává Kalifornie podle Burke (2001) jedním z esteticky nejpřitažlivějších regionů na světě.

2.1.2 Pacifická oblast

Kalifornie spadá do Pacifické oblasti (PO) spolu se státy Oregon (OR) a Washington (WA), se kterými tvoří její hlavní část. Do oblasti byly začleněny i Aljaška a Havajské ostrovy, jak z hlediska statistického, tak obecně geografického zcela rozdílné regiony. Pacifická oblast v užším vymezení zaujímá celé západní pobřeží USA. Vnitřně je značně populačně i ekonomicky diferencovaná. Hlavní rozdíly pak lze najít především mezi Kalifornií a zbylými dvěma státy.

V Pacifické oblasti žije 47,8 mil. obyvatel (15,5 % obyvatel USA). Podíl bělochů (včetně Hispánců bílé rasy) je zde pouze 62,4 % populace. Výrazný podíl mají Hispánci (31,8 %) a také Asiaté (11,9 %). Tyto vyšší hodnoty jsou však dány především vyššími podíly těchto menšin v Kalifornii. Bílé obyvatelstvo přesahuje v Oregonu a Washingtonu 70 % (vyšší podíl než celých USA), podíl asijské populace se pohybuje kolem 11 % a podíl Hispánců nepřevyšuje 8 %. Pacifická oblast patří mezi migračně atraktivní oblasti, jak pro zahraniční imigranty (především CA a WA), tak pro imigranty vnitřní (zejména WA a OR, kam migrují i obyvatelé Kalifornie), i když vnitřní migrací již v posledních letech začíná ztrácet.

Pacifická oblast má rozvinutou a diverzifikovanou ekonomiku. Její HDP se nyní podílí 16,9 % na HDP USA, a to především zásluhou Kalifornie. Podíl Oregonu a Washingtonu činí dohromady pouze 3,7 %. Oblast je bohatá na přírodní zdroje. Disponuje značným nerostným bohatstvím (ropa a zemní plyn v CA, zlato, stříbro, uran, železo, měď v OR a WA) a rovněž rozsáhlými lesními komplexy, které jsou základem dřevozpracujícího a papírenského průmyslu v Oregonu a méně v Washingtonu. Koncentruje se zde těžba ropy a petrochemie (CA, WA – zpracování ropy z Aljašky),

metalurgie (WA), letecký a kosmický průmysl (CA, WA – Boeing), high-tech průmysl (celá PO – Silicon Valley, Microsoft v Seattle-Redmond aj.), potravinářský průmysl (CA, OR), filmový průmysl (CA) a cestovní ruch (národní a státní parky, lesy, grasslands apod.). Zemědělství produkuje zeleninu, subtropické ovoce (citrusy), vinnou révu, ořechy, pšenici, bavlnu (CA), ovoce mírného pásu (OR), v horských oblastech převažuje chov skotu a ovcí. Významný je také rybolov ve studených vodách Kalifornského proudu.

2.2 ILLINOIS A STŘEDNÍ SEVEROVÝCHOD

2.2.1 Illinois

Illinois (IL) leží na severovýchodě USA v oblasti Velkých jezer na jižním břehu jezera Michigan. Členským státem USA se stal již v roce 1819. Nachází se ve starém populačním a průmyslovém jádru USA zvaném Heartland. Vývoj státu Illinois byl ovlivněn nejen jeho příznivými klimatickými a půdními podmínkami, ale také výhodnou dopravní polohou (Chicago, 2. největší letiště na světě a již od poloviny 19. stol. jeden z nejvýznamnějších železničních uzlů USA). Důležitou roli sehrála rovněž vodní doprava po řece Ohio, po níž a podél níž začali Angličané pronikat do vnitrozemí Východu a dále na Západ k Mississippi a Missouri a Velkým jezerům, která si dodnes udržela význam pro přepravu surovin, obilí a průmyslových výrobků.

Illinois je 5. nejlidnatějším státem USA (12,8 mil. obyvatel). Až do 70. let 20. století patřil mezi hlavní centra evropské imigrace do Unie. Převažuje zde tedy bělošské obyvatelstvo se 71,5 % populace, jehož podíl se však zmenšuje (v roce 1980 byl 81 %). Výraznou menšinu tvoří černošské obyvatelstvo, jehož podíl na populaci je 14,5 %. Vyšší podíl černochoů je způsoben především vnitřní migrací z jižních států a jejich vyšším přirozeným přírůstkem. Černoši přicházeli do Illinois zejména od poloviny 20. století za prací v průmyslu. Složení populace ovlivnila rovněž zahraniční migrace (13,7 % populace tvoří obyvatelé narození v zahraničí). Pracovní příležitosti v období masové výroby v 60. letech 20. století přilákaly také Hispánce, kteří mají v současnosti vysoký podíl na obyvatelstvu (15,8 %) a méně již Asiaty (4,6 %).

V období evropské imigrace byl Illinois příkladem tzv. „melting pot“ (tavící hrnec), který spočíval v „přetavení lidí mnoha národů v Američany“ (Nástin americké geografie, s. 21). Tento koncept byl však narušen imigrací a následnou segregací černochoů (McKnight 1992) a dnes už je spíše tradičním klišé. Černošské obyvatelstvo se koncentruje převážně ve městech, zejména v MSA Chicaga, v nichž vytváří ghetta charakteristická vyšší chudobou a kriminalitou. Samotné Chicago (2,7 mil. obyv.) patří mezi města s největší koncentrací černochoů v Illinois (33 %) (U. S. Census Bureau).

Ekonomika Illinois generuje 5. nejvyšší HDP ze států Unie, což je 4,4 % HDP USA. Illinois spadá do tzv. Průmyslového pásu, který zaujímá severovýchodní část USA. Táhne se od Portlandu (Maine) a Baltimoru (Maryland) až po St. Louis (Missouri). Zde se nachází také původní průmyslové jádro Unie – Heartland, které podle McKnighta (1992) tvoří státy Indiana, Illinois, Iowa a části 12 dalších sousedních států a provincie Ontario (Kanada).

Hlavním centrem průmyslu v Illinois je Chicago, jež spolu s Garym (Indiana) tvoří významnou průmyslovou aglomeraci. Původně se zde koncentroval převážně těžký průmysl a strojírenství (hutnictví železa a oceli, výroba zemědělských strojů). Zaměření průmyslu se však v posledních letech po transformaci ekonomiky změnilo a těžký průmysl ztrácí na významu. Pro Chicago byl v minulosti charakteristický také masný průmysl, díky kterému získalo označení „světový řezník“ (Hudson 2002, s. 207). V současnosti mezi hlavní odvětví patří letecký průmysl (byla sem přemístěna ze Seattlu centrála společnosti Boeing), finančnictví, pojišťovnictví, potravinářský průmysl, farmaceutický průmysl a výroba zdravotnického vybavení, výroba automobilových součástek a elektroniky (telekomunikace). Illinois disponuje i nerostným bohatstvím. Těží se zde uhlí v povrchových dolech (na území Illinois zasahuje Eastern Interior Coal Field), ropa a zemní plyn.

Pokud jde o zemědělství, Illinois spadá do tzv. Kukuřičného pásu, který se rozprostírá od jižního Ohia až po východní Nebrasku. Na úrodných původně prérijních půdách se zde rozvinulo vysoce mechanizované a produktivní zemědělství. Základ zemědělství tvořily původně rodinné farmy, ty však v posledních letech nahrazují spíše velké rodinné korporace, počet farem se snižuje, ale jejich rozloha i výnosy se zvětšují (McKnight 1992). Převládá komerční hospodaření, tedy zemědělská výroba se zaměřením na zisk (Nástin americké geografie). Mezi hlavní činnosti se řadí pěstování kukuřice (většina se využívá jako krmivo a potravina) a sójových bobů, dále ovsa, sena, chov skotu a prasat. Illinois spolu se sousední Iowou patří mezi největší producenty kukuřice a sóji (15 % produkce USA) (The 2012 Statistical Abstract). Je to důsledkem trvalého růstu jejich využití jako biopaliv, což však zmenšuje osevní plochy potravinářské a tím může působit na růst cen potravin. Na produkci HDP zemědělství USA se podílí 4 % (U. S. Bureau of Economic Analysis).

Během 70. let se ekonomika státu dostala do problémů vyvolaných v roce 1973 tzv. ropnou krizí, která zasáhla téměř celý svět. Ta přinesla celému průmyslovému pásu označení „Rezavý pás“ (Rust Belt). Stávající společnosti začaly redukovat výrobní náklady, snižovat výdaje na výzkum a vývoj, zavírat továrny v odvětví těžkého průmyslu, rozprodávat výrobní zařízení (Marston, Knox, Liverman 2008). Rovněž nastal v Illinois v 80. letech v období tzv. reaganomiky (vlády administrativy prezidenta Reagana) proces

deindustrializace, tj. vývoz podniků druhého sektoru za levnou pracovní silou hlavně v jihovýchodní Asii, kde zůstávala valná část hospodářských výsledků a odkud se průmyslové zboží dováželo a dováží zpět na trh USA. Došlo k odlivu kapitálu ze starých průmyslových regionů a jeho reinvestování do jiných aktivit na jiných místech, kde se vytvářela nová centra prosperity a zaměstnanosti (Marston, Knox, Liverman 2008). Podíl vytvořeného HDP ve II. sektoru na celkovém HDP USA se snížil až na současných 19 %, zatímco podíl III. a IV. sektoru se zvýšil na 80 %.

Za výjimku lze považovat ocelářství v Chicagu. Toto odvětví zde bylo méně zasaženo deindustrializací než v jiných průmyslových centrech, neboť zde vzniklo několik relativně nových továren a ocelářské společnosti koncentrovaly svou výrobu právě do nich namísto do starších a menších závodů v ostatních ocelářských městech (McKnight 1992). Důvodem toho byla i láce a především kvalifikace pracovních sil.

Problémy se nevyhnuly ani zemědělství, jež postihla farmářská krize. Během exportního boomu si farmáři ve velkém půjčovali peníze na rozšíření farem a investice do nových technologií, aby větší produkcí dosáhli vyšších příjmů. Následně však klesla hodnota zemědělské půdy a farmáři se dostávali do platební neschopnosti (Hudson 2002).

Po bolestivé restrukturalizaci, jež po krizi následovala, Illinois úspěšně vstoupil do postindustriálního období. Metaforou pro chicagskou agresivní formu postindustriálního vývoje se stala relokace vedení společnosti Boeing v roce 2001 ze Seattlu do Chicaga, které tím získalo novou ekonomickou roli (Doussard, Peck, Theodore 2009). Tato společnost je dokonce na prvním místě ze všech v MSA Chicago podle velikosti příjmu (Wikipedia). Dominantní postavení převzal terciér (obchod a služby) a označení Průmyslový pás tak již podle Marstona, Knoxe a Livermanna (2008) neplatí. High-tech boom však na druhou stranu Chicago zcela minul a k rozvoji tzv. sunrise odvětví zde nedošlo (Doussard, Peck, Theodore 2009). Aktuální v současnosti není podle Hudsona (2002) ani označení „Rezavý pás“ vzhledem k tomu, že průmysl v posledních letech znovu získal zpět část své síly.

2.2.2 Střední Severovýchod

Illinois náleží do oblasti Střední Severovýchod (SSV) spolu se státy Indiana (IN), Michigan (MI), Ohio (OH) a Wisconsin (WI). Střední Severovýchod se rozkládá podél Velkých jezer, a i když se skládá z pěti států, je to oblast navenek relativně homogenní.

Střední Severovýchod byl od 18. a zejména industrializace 19. století jádrem imigrace z Evropy a rovněž populačním těžištěm USA. Dnes zde žije 15 % populace USA (46,4 mil. obyvatel). Představuje výrazně bělošskou oblast. Bílí obyvatelé tvoří 79,5 % zdejší populace, což je více než v celých USA (72,4 %). Ve státech Indiana, Ohio

a Wisconsin dokonce podíl bělochů přesahuje 80 %. Dominantní menšinu tvoří černoši (12,1 %), které oblast získala převážně vnitřní migrací, počínající po skončení občanské války mezi Severem a Jihem (1865–61) a zrušení otroctví. V důsledku zahraniční imigrace zde žijí také Asiaté (2,7 %) a Hispánci s podílem 6,8 %. Vyšší podíl Hispánců má pouze Illinois (15,8 %), zatímco v Ohio jejich podíl nedosahuje ani 0,1 % obyvatel.

Střední Severovýchod je oblastí se silnou průmyslovou i zemědělskou základnou, a i přes výrazný pokles průmyslu jeho význam pro USA zůstává zachován. HDP Středního Severovýchodu činí 14 % HDP USA. Tvoří jádro historické průmyslové oblasti severoamerického kontinentu, tzv. Heartland. Na území států Středního Severovýchodu zasahuje rovněž několik tzv. pásů: Průmyslový pás, Kukuřičný pás (IL, IN, OH), Mléčný pás (MI a WI).

Tato oblast je bohatá na přírodní zdroje a nerostné suroviny. Těží se zde uhlí (IL), ropa a zemní plyn (IL, IN, OH, MI), železná ruda (MI, WI), vápenec (IN), sůl (MI) a dřevo (MI, WI). Páteří průmyslu bylo původně hutnictví železa a oceli, v němž měla hlavní roli U. S. Steel Corporation, a to v Illinois (Chicago), Indianě (Gary) a Ohio (Cleveland). Hutnictví však od 60. let 20. století začalo rychle upadat. Dodnes zůstal automobilový průmysl v Michiganu (Detroit – General Motors, Lansing, Flint, Dearborn – Ford). Významný je potravinářský průmysl ve Wisconsinu (součást tzv. Hay Belt) se zaměřením na mléčné výrobky, jenž čelí tvrdé konkurenci kalifornského mléčného průmyslu, gumárenský průmysl v Ohio (centrum v Akronu, v tzv. Polymer Valley, sídlo světového výrobce pneumatik Goodyear) a dále strojírenství a elektrotechnika, metalurgie, textilní průmysl, chemický průmysl. Zemědělství Kukuřičného pásu produkuje zejména kukuřici, sójové boby, pšenici, oves a je hlavním zdrojem pro výkrm dobytka. V poslední době se rychle rozvíjí i produkce tzv. biopaliv, zejména z kukuřice. Dále se zde pěstují luštěniny, brambory, cukrovka a v severní části Středního Severovýchodu v oblasti Velkých jezer také ovoce (jablka, třešně). Nedílnou součástí zdejšího hospodářství představuje i chov skotu (na maso i mléčného), prasat a drůbeže.

3. SROVNÁNÍ POPULAČNÍHO A HOSPODÁŘSKÉHO VÝVOJE KALIFORNIE A ILLINOIS

Celosvětovým trendem se během několika posledních dekad stal přesun ekonomického jádra z Atlantského do Pacifického prostoru, z euroamerické do asijskoamerické zóny (Baar 1994, Rydvalová 2002) umocněný vznikem APEC (Asijsko-pacifické hospodářské společenství). V důsledku tohoto vývoje došlo ve Spojených státech k přesunu populačního a ekonomického těžiště z regionu Severovýchod do regionu Jih, tedy tzv. Slunečního pásu. Nicméně jak již potvrdila Rydvalová (2001), jádra progresivního populačního a ekonomického vývoje se přesunula pouze do Pacifické a Jihoatlantské oblasti, „...nikoliv do Slunečního pásu jako celku“ (Rydvalová 2002, str. 1).

Vedoucí postavení zaujímala původně Pacifická oblast a zejména pak Kalifornie. Podle Lukešové (2006) však od 90. let 20. století začaly Kalifornie a Pacifická oblast své postavení ztrácet a Pacifická oblast byla předstižena Jihoatlantskou oblastí v čele s dynamicky rostoucím státem Florida. Tento proces souvisí s negativním vývojem v Kalifornii, která je nejdominantnějším státem nejen Pacifické oblasti, ale i USA. Mezi hlavní příčiny podle Lukešové (2006) patří zahraniční imigrace vedoucí k hispanizaci státu a emigraci bělochů, vysoké ceny bydlení, silné daňové zatížení a vysoká nezaměstnanost.

V kontextu tohoto procesu se v následujících podkapitolách zaměřím na srovnání populačního a hospodářského vývoje Kalifornie, nacházející se v „novém“ ekonomickém a populačním jádru – Slunečním pásu – a Illinois, náležícího do původního ekonomického a populačního těžiště USA – Heartlandu (SEO Střední Severovýchod) Zároveň porovnáám také vývoj obou SEO, abych mj. zjistila, zda rozdíly ve vývoji těchto oblastí odpovídají rozdílům ve vývoji Kalifornie a Illinois.

3.1 SROVNÁNÍ POPULAČNÍHO VÝVOJE

Tato část práce se zabývá srovnáváním populačního vývoje Kalifornie a Illinois a také Pacifické oblasti a Středního Severovýchodu v období 1980–2010. Vychází z údajů vybraných charakteristik obyvatelstva: počet obyvatel a jeho vývoj, podíl na obyvatelstvu USA, rasově-etnická struktura, saldo vnitřní migrace a podíl obyvatel narozených v zahraničí.

Tab. 1: Počet obyvatel států PO a SSV v období 1980–2010

Oblast/stát	Počet obyvatel (v mil.)				Pořadí		Změna
	1980	1990	2000	2010	1980	2010	pořadí
Pacifická oblast	30,433	37,469	43,187	47,810	4.	2.	2
Kalifornie	23,668	29,760	33,872	37,254	1.	1.	0
Oregon	2,633	2,842	3,421	3,831	30.	27.	3
Washington	4,132	4,867	5,894	6,725	20.	13.	7
Střední Severovýchod	41,682	42,009	45,155	46,422	1.	3.	-2
Illinois	11,427	11,431	12,419	12,831	5.	5.	0
Indiana	5,490	5,544	6,080	6,484	12.	15.	-3
Michigan	9,262	9,295	9,938	9,884	8.	8.	0
Ohio	10,798	10,847	11,353	11,537	6.	7.	-1
Wisconsin	4,706	4,892	5,364	5,687	16.	20.	-4
USA	226,546	248,710	281,422	308,746			

Zdroj: U. S. Census Bureau. <http://www.census.gov>; zpracovala: M. Kopáčová

Pozn.: Pro výpočet pořadí SEO byl využit počet obyvatel za celou PO, tj. včetně Aljašky a Havaje.

Tabulka 1 dokládá, že populace Kalifornie dynamicky roste. V rámci USA si Kalifornie dlouhodobě udržuje první pozici nejlidnatějšího státu Unie. Domácí obyvatelstvo ztrácí vnitřní migrací, takže největší podíl na jejím růstu má zahraniční imigrace z Asie a Latinské Ameriky. K té přispívá také imigrace ilegální a navíc vyšší přirozený přírůstek obyvatel hispánského původu. Ve srovnání s Kalifornií Illinois populačně spíše stagnuje (viz tab. 1). V období 1980–2010 zde došlo pouze k nepatrnému zvýšení počtu obyvatel. Tento stav je ovlivněn ztrátami domácích migrací, jež jsou vyrovnávány zisky ze zahraniční migrace ze zemí Latinské Ameriky a vyšším přirozeným přírůstkem černošského obyvatelstva a obyvatelstva hispánského původu. Přesto Illinois stále zůstává 5. nejlidnatějším státem USA.

Tab. 2: Podíl počtu obyvatel států PO a SSV na obyvatelstvu USA v období 1980–2010

Oblast/stát	Podíl na obyvatelstvu USA (%)			
	1980	1990	2000	2010
Pacifická oblast	13,4	15,1	15,4	15,5
Kalifornie	10,4	12,0	12,0	12,1
Oregon	1,2	1,1	1,2	1,2
Washington	1,8	2,0	2,1	2,2
Střední Severovýchod	18,4	17,0	16,0	15,0
Illinois	5,0	4,6	4,4	4,2
Indiana	2,4	2,2	2,2	2,1
Michigan	4,1	3,7	3,5	3,2
Ohio	4,8	4,4	4,0	3,7
Wisconsin	2,1	2,0	1,9	1,8

Zdroj: U. S. Census Bureau. <http://www.census.gov>; zpracovala: M. Kopáčová

Samotná Kalifornie se může počtem svých obyvatel rovnat Státním ekonomickým oblastem. Tomu odpovídá i její vysoký podíl na obyvatelstvu USA, který se od roku 1990 pohybuje kolem 12 % (viz tab. 2). Avšak vzhledem ke značnému populačnímu růstu států Horské a Jihoatlantské oblasti se její podíl pravděpodobně již nijak výrazně zvyšovat nebude (viz příloha 4). Na druhé straně, zatímco Kalifornie má tedy relativně stabilní podíl na obyvatelstvu USA, Illinois vykazuje klesající trend (viz tab. 2). Snížení jejího podílu na populaci je nejspíše následkem stagnace počtu obyvatel státu a populačního růstu ostatních dynamicky se rozvíjejících států USA (viz příloha 4).

Tab. 3: Vývoj počtu obyvatel ve státech PO a SSV v období 1980–2010

Oblast/stát	Index (1980=100 %)		
	1990	2000	2010
Pacifická oblast	123,1	141,9	157,1
Kalifornie	125,7	143,1	157,4
Oregon	107,9	129,9	145,5
Washington	117,8	142,6	162,8
Střední Severovýchod	100,8	108,3	111,4
Illinois	100,0	108,7	112,3
Indiana	101,0	110,7	118,1
Michigan	100,4	107,3	106,7
Ohio	100,5	105,1	106,8
Wisconsin	104,0	114,0	120,8
USA	109,8	124,2	136,3

Zdroj: U. S. Census Bureau. <http://www.census.gov>; zpracovala: M. Kopáčová

Z tabulky 3 vyplývá, že obyvatelstvo Kalifornie sice roste, avšak tempo jeho růstu se zpomaluje. Fenomenální růst zažívala Kalifornie převážně v letech 1980–1990, kdy se počet obyvatel zvýšil o čtvrtinu. Tento vývoj zřejmě souvisí s výraznou změnou vnitřní migrace v USA (viz tab. 6). V období, kdy Kalifornie rostla nejrychleji, prožíval Illinois téměř absolutní stagnaci (viz tab. 3). Počet obyvatel se v něm zvýšil o pouhých 4000 obyvatel, což je méně než 0,1 %. Poté však následoval malý populační boom, který by mohl souviset s nárůstem zahraniční imigrace (viz tab. 7). V období 2000–2010 nicméně dochází opět ke snížení růstu populace.

Tab. 4: Rasově-etnická struktura obyvatelstva států PO v období 1980–2010

Rok	Rasa/etnikum	Podíl (%)				
		CA	OR	WA	PO	USA
1980	Běloši	77,0	94,8	91,7	80,5	83,4
	Černoši	7,7	1,4	2,6	6,4	11,7
	Asiaté	5,5	1,6	2,7	4,8	1,6
	Hispánci	19,2	2,5	2,9	15,5	6,4
1990	Běloši	69,0	92,8	88,5	73,3	80,3
	Černoši	7,4	1,6	3,1	6,4	12,1
	Asiaté	9,6	2,4	4,3	8,3	2,9
	Hispánci	25,8	4,0	4,4	21,4	9,0
2000	Běloši	59,5	86,6	81,8	64,7	75,1
	Černoši	6,7	1,6	3,2	5,8	12,3
	Asiaté	11,3	3,2	5,9	9,9	3,8
	Hispánci	32,4	8,0	7,5	27,1	12,5
2010	Běloši	57,6	83,6	77,3	62,4	72,4
	Černoši	6,2	1,8	3,6	5,5	12,6
	Asiaté	13,4	4,0	7,8	11,9	4,9
	Hispánci	37,6	11,7	11,2	31,8	16,3

Zdroj: Gibson, Jung 2002; Humes, Jones, Ramirez 2011; U. S. Census Bureau. <http://www.census.gov>; zpracovala: M. Kopáčová

Pozn.: U bělochů, černochů a Asiatů se jedná o rasové vymezení, u Hispánců jde o vymezení etnické. Hispánci mohou být kterékoli rasy. Do kategorie Asiaté jsou zahrnuti také Havajci a Pacifičtí ostrované.

Tab. 5: Rasově-etnická struktura obyvatelstva států SSV v období 1980–2010

Rok	Rasa/etnikum	Podíl (%)						
		IL	IN	MI	OH	WI	SSV	USA
1980	Běloši	81,1	91,2	85,2	89,0	94,5	86,9	83,4
	Černoši	14,7	7,5	12,9	10,0	3,9	10,9	11,7
	Asiaté	1,5	0,4	0,7	0,5	0,5	0,8	1,6
	Hispánci	5,6	1,6	1,7	1,1	1,3	2,5	6,4
1990	Běloši	78,3	90,6	83,4	87,8	92,2	85,1	80,3
	Černoši	14,8	7,8	13,9	10,6	5,0	11,5	12,1
	Asiaté	2,5	0,7	1,1	0,8	1,1	1,4	2,9
	Hispánci	7,9	1,8	2,2	1,3	1,9	3,4	9,0
2000	Běloši	73,5	87,5	80,2	85,0	88,9	81,6	75,1
	Černoši	15,1	8,4	14,2	11,5	5,7	12,0	12,3
	Asiaté	3,4	1,0	1,8	1,2	1,7	2,0	3,8
	Hispánci	12,3	3,5	3,3	1,9	3,6	5,5	12,5
2010	Běloši	71,5	84,3	78,9	82,7	86,2	79,5	72,4
	Černoši	14,5	9,1	14,2	12,2	6,3	12,1	12,6
	Asiaté	4,6	1,6	2,4	1,7	2,3	2,7	4,9
	Hispánci	15,8	0,0	4,4	3,1	5,9	6,8	16,3

Zdroj: Gibson, Jung 2002; Humes, Jones, Ramirez 2011; U. S. Census Bureau. <http://www.census.gov>; zpracovala: M. Kopáčová

Pozn.: U bělochů, černochů a Asiatů se jedná o rasové vymezení, u Hispánců jde o vymezení etnické. Hispánci mohou být kterékoli rasy. Do kategorie Asiaté jsou zahrnuti také Havajci a Pacifičtí ostrované.

Tabulky 4 a 5 ukazují, že trendy ve vývoji rasově-etnické struktury obyvatelstva se u Kalifornie a Illinois shodují. Jedinou výjimkou je vývoj podílu černošského obyvatelstva. Podíl bělochů na populaci Kalifornie klesá, zatímco podíl obyvatel hispánského původu se zvyšuje a Kalifornie se tedy stále více hispanizuje. Výrazně roste rovněž podíl Asiatů, zatímco podíl černochoů na populaci mírně klesá. Ještě v roce 1980 byl podíl černochoů vyšší než podíl Asiatů, což se ovšem v roce 1990 obrací a Asiaté začínají černochoy převyšovat. Pokles podílu černošského obyvatelstva byl způsoben růstem ostatních rasových a etnických skupin obyvatelstva, neboť podle absolutních hodnot se zde jejich počet naopak mírně zvyšuje (U. S. Census Bureau). Podíl bělochů a černochoů je výrazně nižší a podíl Hispánců a Asiatů je naopak výrazně vyšší než v USA. Nicméně z celkového hlediska složení obyvatelstva kopíruje Kalifornie vývoj v USA pouze s jedinou výjimkou, a tou je černošské obyvatelstvo, což může být dáno i tím, že státy, které neprošly fází otroctví, mají obecně nižší podíl černochoů. Kalifornie navíc neprošla stejným typem industrializace jako státy např. SSV, tudíž po občanské válce a zrušení otroctví nepřitahovala černou pracovní sílu z jihovýchodu USA. V případě zemědělství zde byla také silná konkurence nekvalifikovaných Hispánců.

Na rozdíl od Kalifornie si Illinois udržuje relativně vysoký podíl bělošského obyvatelstva, ačkoli se ve sledovaném období tento podíl snižuje. Pokles podílu bílé populace je však celonárodním trendem. Vysoký podíl černochoů je stabilní a pohybuje se kolem 14–15 %, což je způsobeno tím, že Illinois získala černošské obyvatelstvo spíše jednorázově migrační vlnou z jižních států po občanské válce a následující intenzivní industrializací. Jejich populace pak rostla především přirozeným přírůstkem. Dochází zde ovšem k výraznému nárůstu Hispánců v důsledku soustavně rostoucí legální i ilegální imigrace a jejich následujícího demografického vývoje. Jejich podíl v roce 2010 (15,8 %) již přesahuje podíl do té doby nejvýraznější menšiny – černochoů. Přesto celkově vývoj složení obyvatelstva Illinois odpovídá vývoji v USA a také vývoji v Kalifornii s výjimkou podílu černochoů na obyvatelstvu.

Tab. 6: Migrační saldo států PO a SSV v období 1985–2010

Oblast/stát	Migrační saldo		
	1985–1990	1995–2000	2005–2010
Pacifická oblast			
Kalifornie	173 590	-755 540	-999 490
Oregon	82 570	74 670	113 190
Washington	216 270	75 330	122 280
Střední Severovýchod			
Illinois	-342 140	-342 620	-281 820
Indiana	3 130	21 630	19 880
Michigan	-133 000	-91 930	-296 370
Ohio	-141 180	518 090	-151 800
Wisconsin	-35 850	7 280	77 580

Zdroj: Franklin 2003; U. S. Census Bureau. <http://www.census.gov>; zpracovala: M. Kopáčová

Hlavním faktorem, ovlivňujícím vývoj obyvatelstva Kalifornie a Illinois, je migrace. Pokud jde o vnitřní migraci, k největším migračním tokům dochází v současnosti podle Perryho (2003) mezi sousedními státy, výrazný migrační tok směřuje rovněž z bohatých severních států na Floridu a z nejlidnatějších států, které získávají obyvatelstvo zahraniční imigrací, do ostatních států USA. Tyto trendy jsou výrazně patrné u obou sledovaných států.

Nejvíce migračně přitažlivé jsou státy nabízející ekonomické příležitosti pro pracovní migranty, státy s kvalitním životním prostředím či příznivým klimatem pro odpočinek starší části populace v penzi. Důvodem emigrace se stává převážně v Kalifornii v posledních 20 letech také stále rostoucí imigrace ze zahraničí související s hispanizací. Rovněž je obecně známo, že vystěhovalectví z CA se týká zejména střední vrstvy obyvatelstva.

Z vývoje migračního salda uvedeného v tabulce 6 vyplývá, že Kalifornie i Illinois se z hlediska domácí migrace řadí ke ztrátovým státům a fungují jako zdroje imigrantů pro ostatní státy USA. Zatímco Illinois vykazuje záporné migrační saldo po celé sledované období, Kalifornie získávala obyvatele ještě do 90. let (kladné migrační saldo za období 1985–1990). Následně však dochází ke změně ve vnitřní migraci a Kalifornie začíná obyvatelstvo ztrácet. Její migrační saldo se pohybuje také v záporných hodnotách, které však až dvojnásobně převyšují hodnoty migračního salda pro Illinois a vykazují rostoucí trend. Nižší hodnota salda pro Illinois v poslední třetině sledovaného období by mohla naznačovat naopak trend klesající. Co se týče cílových oblastí emigrace a hlavních trendů, Kalifornie a Illinois se příliš neliší.

Emigrace z Kalifornie směřuje především do ostatních států Pacifické oblasti (OR, WA, Hawaii), do dynamicky rostoucích států Horské oblasti (Nevada, Arizona, Colorado,

Utah, Idaho) a do Jihoatlantské oblasti (Florida, Georgia, North Carolina, Virginia), a rovněž i do jižních států (Texas) a do severozápadních států (IL, New York, Massachusetts). Na druhou stranu obyvatelé, které Kalifornie vnitřní migrací získává, přicházejí většinou ze stejných států, do nichž se obyvatelé z Kalifornie stěhují. Nejvíce imigrantů přijímá Kalifornie ze států PO (OR, WA, Hawaii), Horské oblasti (Nevada, Arizona, Colorado, Utah), Jihoatlantské oblasti (Florida, North Carolina, Virginia), z jihu (Texas) a severozápadu (IL, MI, New York, Massachusetts) (Perry 2003, U. S. Census Bureau).

Illinois ztrácí obyvatelstvo zejména ve prospěch ostatních států Středního Severovýchodu (IN, MI, WI), států sousedního Středního Severozápadu (Iowa, Missouri) a jižních a západních států (Arizona, Texas, CA, Florida). Pro obyvatelstvo stejných států je rovněž atraktivní. Přitahuje obyvatele z ostatních států SSV (IN, MI, WI) a Středního Severozápadu (Missouri), Texasu a CA (Perry 2003, U. S. Census Bureau).

Tab. 7: Podíl obyvatel narozených v zahraničí na obyvatelstvu států PO a SSV v období 1980–2010

Oblast/stát	Podíl obyv. nar. v zahraničí (%)				Pořadí		Změna pořadí
	1980	1990	2000	2010	1980	2010	
Pacifická oblast	8,3	11,1	15,0	16,8			
Kalifornie	15,1	21,7	26,2	27,3	1.	1.	0
Oregon	4,1	4,9	8,5	9,8	19.	19.	0
Washington	5,8	6,6	10,4	13,2	14.	14.	0
Střední Severovýchod	3,8	3,7	5,5	6,6			
Illinois	7,2	8,3	12,3	13,7	9.	10.	-1
Indiana	1,9	1,7	3,1	4,6	39.	34.	5
Michigan	4,5	3,8	5,3	6	16.	28.	-12
Ohio	2,8	2,4	3	4,1	28.	40.	-12
Wisconsin	2,7	2,5	3,6	4,5	29.	38.	-9
USA	6,2	8,0	11,1	12,9			

Zdroj: Grieco a kol. 2012; U. S. Census Bureau. <http://www.census.gov>; zpracovala: M. Kopáčová

Pozn.: Za PO a SSV jsou uvedeny průměrné hodnoty.

Z hlediska zahraniční migrace patří Kalifornie a Illinois (spolu s New Yorkem) podle Perryho (2003) do trojice států, jež jsou tzv. vstupními branami a ztrácejí potom obyvatelstvo ve prospěch ostatních států Unie, zatímco získávají migranty ze zahraničí.

Vlivem rostoucí zahraniční imigrace stoupá v obou státech počet obyvatel narozených v zahraničí a jejich podíl na populaci se zvyšuje (viz tab. 7). Převažuje imigrace ze zemí Latinské Ameriky (zejména z Mexika) a Asie. Ačkoliv trend je u obou států stejný, Kalifornie vykazuje výrazně vyšší relativní hodnoty. Je jednoznačně státem s nejvyšším podílem obyvatel narozených v zahraničí na populaci, který vlivem stále

intenzivnějšího přistěhovalectví z Mexika jistě nadále poroste. Podíl obyvatel Kalifornie narozených v zahraničí výrazně převyšuje podíl obyvatel narozených v zahraničí na populaci v USA, a to na rozdíl od Illinois, jež se situaci v USA více blíží. Illinois také patří mezi státy s nejvyšším podílem obyvatel narozených v zahraničí na populaci (pohybuje se v první pětině). Ve sledovaném období však klesl z 9. na 10. místo, což je zřejmě způsobeno tím, že narůstá zahraniční imigrace do USA a tím i podíl obyvatel narozených v zahraničí v ostatních imigračních státech USA (Texas, Nevada, Maryland) (viz příloha 5).

Populační vývoj Pacifické oblasti a Středního Severovýchodu ovlivňují stejné události a faktory jako v případě porovnávaných států. Z pohledu změn v počtu obyvatel vykazují PO i SSV shodný trend a populace tedy v obou oblastech roste (viz tab. 1). Ještě v roce 2000 měl SSV větší počet obyvatel než PO, avšak při sčítání v roce 2010 již PO převýšila počtem obyvatel SSV, na čemž se podílela především Kalifornie. V roce 1980 byl SSV dokonce nejlidnatější oblastí USA a PO zaujímala až 4. pozici. Do roku 2010 se však PO posunula na 2. příčku a SSV klesl až za ni na 3. místo. U jednotlivých států PO došlo k nárůstu počtu obyvatel a tedy také k pozitivnímu posunu pořadí států Oregon a Washington v rámci USA. Kalifornie si udržela pozici nejlidnatějšího státu, zatímco státy SSV většinou stagnovaly nebo se jejich lidnatost zvětšila pouze minimálně. To dokazuje i změna pořadí států v rámci USA (viz tab. 1). U států Indiana, Ohio a Wisconsin došlo k poklesu jejich pořadí, zatímco Illinois a Michigan si svou pozici udržely a nadále spolu s Ohiem zůstávají mezi deseti nejlidnatějšími státy Unie.

K opačnému vývoji však dochází u podílu těchto oblastí na populaci USA (viz tab. 2). Zatímco podíl Pacifické oblasti se zvyšuje, a to především díky Kalifornii (u OR a WA k žádným výrazným změnám v podílu na obyvatelstvu USA nedochází), podíl Středního Severovýchodu na populaci USA se snižuje (to platí pro všechny jeho státy), ačkoliv až do roku 2000 převyšoval svým podílem Pacifickou oblast.

Podle tabulky 3 Pacifická oblast vykazuje z počátku vysoké tempo růstu populace, které se však snižuje. Největší růst v celé PO proběhl v první třetině sledovaného období a stejně tak tomu bylo i v případě Kalifornie. U států Oregon a Washington období největšího růstu nastalo až v letech 1990–2000. Střední Severovýchod oproti tomu rostl velice pomalu (viz tab. 3). V období 1980–1990 procházel stagnací (s výjimkou WI). K výraznějšímu nárůstu došlo až v období následujícím. V poslední třetině sledovaného období se tempo snížilo, ale ustálilo se na vyšší úrovni než v letech 1980–1990 (s výjimkou MI, kde došlo k poklesu populace).

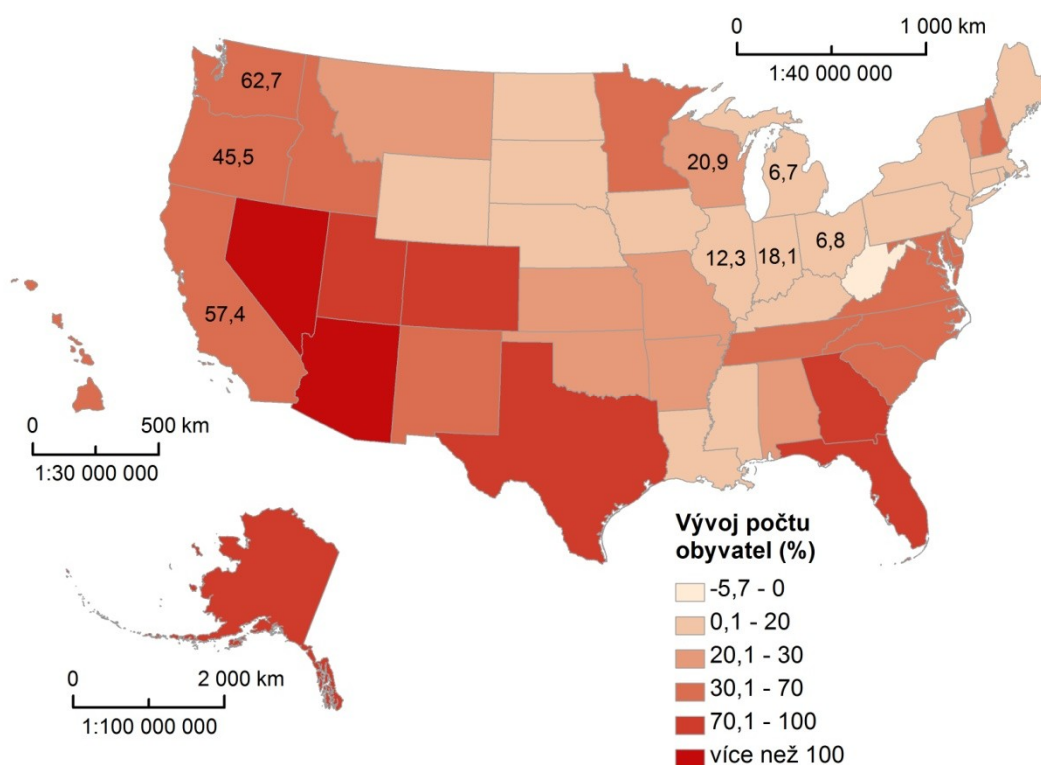
Rasově-etnická struktura obyvatelstva Pacifické oblasti a Středního Severovýchodu se mění (viz tab. 4 a 5). V obou oblastech se snižuje podíl bílého

obyvatelstva. Podíly u SSV jsou ve všech letech ovšem výrazně vyšší. Opačný vývoj vykazuje černošské obyvatelstvo, jehož podíl se v PO snižuje, zatímco v SSV mírně narůstá (v případě IL spíše stagnuje). Vývoj v Pacifické oblasti je značně ovlivněn Kalifornií, protože v Oregonu a Washingtonu se podíl černochů na populaci zvyšuje. Hispánci a Asiaté v obou oblastech svůj podíl na populaci zvyšují, avšak PO vykazuje podíly podstatně vyšší (především kvůli obrovskému příspěvku CA) než SSV. Vyšší podíly Asiatických a Hispánců vykazuje pouze Illinois ve srovnání s ostatními státy SSV. V případě Indiany došlo dokonce k poklesu podílu Hispánců, který v roce 2010 nedosahoval ani 0,1 % populace.

Z hlediska vnitřní migrace je Pacifická oblast spíše oblastí ztrátovou, přestože domácí migrací rostla až do 90. let 20. stol (viz tab. 6). V následujících obdobích již Kalifornie prochází emigrací, zatímco Oregon a Washington nadále rostou, a to vystěhovalectvím právě z Kalifornie. Jedním z důvodů jsou klimatické podmínky, neboť v Oregonu a Washingtonu je vlhčí a teplotně snesitelnější klima. Střední Severovýchod se vyvíjí podobně jako Pacifická oblast (viz tab. 6). Státy Illinois, Michigan a Ohio (s výjimkou období 1995–2000) se řadí mezi migračně ztrátové, zatímco Indiana získává migrací obyvatelstvo po celé sledované období na úkor ostatních států SSV, Floridy, Texasu a Kentucky, Wisconsin roste od 90. let zejména zásluhou Minnesoty a Illinois (U. S. Census Bureau). Migrační proudy z Pacifické oblasti ovlivňuje do značné míry Kalifornie, a tudíž směřují do Horské a Jihoatlantské oblasti a do jižních a severozápadních států (Texas, IL, New York, Massachusetts). Ze stejných oblastí rovněž PO migranty naopak přitahuje. Ze Středního Severovýchodu odcházejí obyvatelé zejména do jižních a západních států (CA, Arizona, Texas, Florida) a Kentucky. Z těchto států (mimo Arizony) se obyvatelé do této oblasti také stěhují (Perry 2003, U. S. Census Bureau).

Jak ukazuje tabulka 7, v obou sledovaných oblastech se podíl obyvatel narozených v zahraničí na populaci zvyšuje. Nejvyšších hodnot dosahují vedoucí státy oblastí – Kalifornie a Illinois, které se staly cíli zahraniční imigrace. Souhrnně však mají státy Pacifické oblasti vyšší podíl obyvatel narozených v zahraničí na populaci než Střední Severovýchod. Také si za období 1980–2010 udržely své pořadí v rámci USA. To se nezměnilo ani u jednoho ze států. Zde se projevuje další rozdíl mezi PO a SSV, neboť u čtyř států z pěti v oblasti SSV došlo k poklesu pořadí podle podílu obyvatel narozených v zahraničí v rámci USA. Mimo Illinois státy SSV nepatří mezi hlavní cílové státy zahraniční imigrace, tudíž jejich pořadí klesá s tím, jak s přílivem imigrantů rostou jiné atraktivnější státy USA. Výjimku představuje pouze Indiana.

Mapa 2: Vývoj počtu obyvatel ve státech USA v období 1980–2010

Zdroj: U. S. Census Bureau. <http://www.census.gov>; zpracovala: M. Kopáčová

Vývoj obyvatelstva ve zkoumaných státech a SEO a jeho migračních trendů, které se odráží ve vývoji obyvatelstva USA, názorně shrnuje mapa 2. Na první pohled je zřejmé, že populace Kalifornie dynamicky roste, zatímco Illinois populačně spíše stagnuje. Počet obyvatel Kalifornie se v období 1980–2010 zvýšil o více než polovinu, kdežto počet obyvatel Illinois o pouhých 12,3 %.

Populační vývoj ovlivňuje vnitřní i zahraniční migrace, která se rovněž podílí na změnách rasově-etnické struktury obyvatelstva. V obou státech dochází k emigraci střední vrstvy bílé populace a to zejména do ostatních států PO a SSV, do sousedních oblastí (HO, SSZ) dále do oblasti Jihoatlantské a do Texasu (tyto státy se vyznačují také větším populačním růstem oproti dalším státům USA) (viz mapa 2). Výměna obyvatel probíhá i mezi samotnými státy – Kalifornií a Illinois. Dochází tedy k poklesu podílu bělochů na populaci. Zahraniční migrací naopak Kalifornie a Illinois obyvatelstvo získávají, a to především z Asie a Latinské Ameriky (Mexiko), přičemž přísun imigrantů do Kalifornie je větší. Důsledkem toho se v obou státech zvyšuje podíl Asiatů a Hispánců na obyvatelstvu, obzvláště pak v Kalifornii.

Značný růst velikosti populace vykazuje rovněž Pacifická oblast (nárůst v rozmezí 45,5–62,7 % v období 1980–2010) a celkově roste i počet obyvatel oblasti Střední

Severovýchod (nárůst v rozmezí 6,7–20,9 % v období 1980–2010). K růstu populace přispívá, stejně jako u Kalifornie a Illinois, zahraniční imigrace, která mění spolu s vnitřní migrací její rasově-etnickou strukturu. Největší populační růst proběhl v rámci PO ve Washingtonu, uvnitř SSV se pak nejvíce zvýšil počet obyvatel Wisconsinu. Oba tyto státy rostou jednak zahraniční migrací, jednak domácí migrací, neboť oba mají kladné migrační saldo (viz tab. 6).

Ze srovnání populačního vývoje obou států a oblastí tedy vyplývá, že hlavní trendy a rozdíly ve vývoji Pacifické oblasti a Středního Severovýchodu odpovídají trendům a rozdílům ve vývoji Kalifornie a Illinois. Nicméně obě SEO v případě některých populačních charakteristik výrazně ovlivňují právě jejich vedoucí státy – Kalifornie a Illinois.

3.2 SROVNÁNÍ HOSPODÁŘSKÉHO VÝVOJE

V této kapitole se zabývám srovnáváním hospodářského vývoje Kalifornie a Illinois a taktéž Pacifické oblasti a Středního Severovýchodu v období 1980–2010 z hlediska těchto vybraných ukazatelů: HDP a jeho vývoj, podíl na HDP USA, HDP/obyvatele, podíl ekonomických sektorů na HDP, střední příjem domácností, chudoba, nezaměstnanost a vzdělanostní struktura obyvatelstva.

Hospodářský vývoj obou států a oblastí v posledních letech výrazně ovlivnila finanční krize, která USA zasáhla v letech 2007–2008. Její důsledky se však projevovaly ještě v roce 2009 (viz graf 1). Tato krize propukla v důsledku nezadržitelného růstu a následného „prasknutí“ tzv. housing bubble či mortgage bubble (hypoteční bubliny) v roce 2006/2007. Příčina vzniku této bubliny spočívá v obrovském hypotečním boomu způsobeném zvyšující se inflací cen domů od roku 2001. Dalším faktorem byla rovněž nízká úroková míra, která podle Martina (2011) měla zabránit tomu, aby prasknutí tzv. new economy bubble a dot.com bubble, k němuž se v té době schylovalo, vyústilo v recesi, neboť vlastnictví domů je v USA považováno za klíčový pohon a projev ekonomického růstu.

V období 2001–2006 banky poskytovaly ve velkém nejen rizikové půjčky lidem s nedostatečnými příjmy, ale rovněž tzv. obří hypotéky či hypotéky na koupi druhého domu (Martin 2011). Avšak nafukující se bublina a výrazně deregulovaný finanční a bankovní sektor přilákaly také nové věřitele využívající netradiční způsoby získávání finančních prostředků na poskytování půjček a hypoték. Tyto finanční instituce převáděly poskytnuté hypotéky na cenné papíry, které následně prodaly investorům na globálních

finančních trzích s dluhopisy, a tudíž mohli nabízet další a další hypotéky, aniž by musely využít vlastní kapitál (Martin 2011).

Podle Martina (2011) byla krize způsobena spíše několika lokálními bublinami než jednou velkou federální bublinou. Autor uvádí, že bublina se nejprve objevila v severovýchodních státech (Massachusetts, New York, Rhode Island, District of Columbia) a v jižních a západních státech (Kalifornie, Florida, Nevada), v nichž také dosáhla nejvyšší úrovně, neboť byla spojena nejen s již existujícími domy v urbánních oblastech, ale rovněž s obrovskými spekulativními stavebními projekty. Naopak ve státech průmyslového středozápadu (Ohio, Indiana, Illinois) a v jižních státech (Kentucky, Mississippi, Louisiana, Texas) v nichž ceny domů rostly pomaleji, se bublina nevytvořila.

Když hypoteční bublina praskla, velmi nízká počáteční úroková míra se prudce zvýšila, ceny domů klesly a řada dlužníků se ocitla v platební neschopnosti, což vedlo k zastavování nemovitostí zatížených hypotékou. Kalifornie patřila jednoznačně mezi nejvíce zasažené státy. Zmíněné události se však nakonec nevyhnuly ani Illinois, jehož značnou část zaujímají rurální oblasti, které byly chráněny před dopady krize vysokými cenami komodit a zemědělské půdy až do konce roku 2008, kdy tuto obranu prolomila klesající poptávka po zemědělských produktech (Campos, Collins 2010).

Graf 1: Procentuální změna HDP států PO a SSV v období 2007–2010

Zdroj: U. S. Bureau of Economic Analysis. <http://www.bea.gov>; zpracovala: M. Kopáčová

Pozn.: Změna HDP je uvedena oproti předcházejícímu roku.

V celých USA i ve státech Středního Severovýchodu a Kalifornii došlo v roce 2008 k zastavení ekonomického růstu a meziročnímu poklesu hodnoty vyprodukovaného HDP

(pokles HDP USA o 0,6 % oproti roku 2007) (viz graf 1). V následujícím roce se krize ještě více prohloubila a projevila se již u všech států Pacifické oblasti, tedy i u Oregonu a Washingtonu. HDP USA poklesl oproti roku 2008 o dalších 2,7 %, HDP Kalifornie o 4,1 %, HDP Illinois o 2,7 %. Největší pokles HDP proběhl ze států Pacifické oblasti v Kalifornii, ze států Středního Severovýchodu klesla hodnota HDP nejvíce v Michiganu. Naopak nejméně byly krizí zasaženy Oregon a Wisconsin.

Podle Campos a Collinse (2010) byly zastavováním majetku zasaženy více metropolitní oblasti než oblasti rurální, ačkoliv v obou případech měly tyto události negativní vliv nejen na jedince, ale i na celé komunity. Opuštěné domy, vandalismus a zvýšená kriminalita odrazují od reinvestic do těchto oblastí, místní samosprávy čelí velmi nízkým příjmům z daní, a tudíž nemají dostatek financí na poskytování veřejných služeb, a snižuje se rovněž hodnota celých čtvrtí, neboť i domy v sousedství hypotékou znehodnocených domů se stávají neprodejnými (Campos, Collins 2010).

Martin (2011) uvádí, že do konce roku 2008 ceny domů poklesly o 20 % a dluhopisy, na které finanční instituce převedly poskytnuté hypotéky, ztratily až 80 % své hodnoty, což vyvolalo bankovní krizi, která způsobila globální pokles ekonomiky, jenž měl vliv i na lokální úroveň. Finanční krizi tedy autor považuje za příklad tzv. globalizace, což znamená, že se jedná o krizi lokálního původu s globálními důsledky a zpětnými vazbami na lokální úroveň. „Trh s hypotékami se zhroutil v USA, dopady však byly pocítěny globálně“ (Martin 2011, s. 587).

Tab. 8: HDP států PO a SSV v období 1980–2010

Oblast/stát	HDP (v mld. dolarů)				Pořadí		Změna pořadí
	1980	1990	2000	2010	1980	2010	
Pacifická oblast	986,671	1 458,944	2 092,566	2 470,972	3.	2.	1
Kalifornie	779,337	1 177,896	1 661,865	1 924,438	1.	1.	0
Oregon	59,877	72,828	132,124	190,136	32.	25.	7
Washington	147,457	208,220	298,577	356,398	13.	14.	-1
Střední Severovýchod	1 156,621	1 437,327	2 000,887	2 053,367	2.	4.	-2
Illinois	350,926	439,294	615,909	645,829	4.	5.	-1
Indiana	136,846	171,577	252,559	280,408	15.	16.	-1
Michigan	263,534	317,320	423,952	385,779	7.	13.	-6
Ohio	281,191	351,844	482,655	488,557	6.	8.	-2
Wisconsin	124,124	157,292	225,812	252,794	19.	19.	0
USA	6 601,271	8 926,879	12 643,017	14 639,748			

Zdroj: U. S. Bureau of Economic Analysis. <http://www.bea.gov>; zpracovala: M. Kopáčová

Pozn.: HDP je uveden v cenách roku 2009. Pro výpočet pořadí SEO byl využit HDP za celou PO, tj. včetně Aljašky a Havaje.

Podle údajů uvedených v tabulce 8, vytváří Kalifornie ve sledovaném období jednoznačně nejvyšší HDP ze všech států USA a jeho hodnota stále stoupá. Své prvenství neztratila ani po ekonomické krizi z přelomu let 2007/2008, ačkoliv patřila mezi nejméně intenzivněji zasažené státy. Více než dvojnásobně převyšuje v celém sledovaném období HDP Illinois, jehož HDP také roste, nikoli však tak dynamicky jako v případě Kalifornie (viz tab. 8). V rámci USA dokonce během let 1980–2010 poklesl Illinois ze 4. na 5. místo. Za hlavní příčinu lze považovat nejen restrukturalizaci hospodářství související s deindustrializací, ale rovněž výrazný ekonomický růst Floridy, která vystřídala Illinois na 4. místě (viz příloha 6).

Tab. 9: Vývoj HDP ve státech PO a SSV v období 1980–2010

Oblast/stát	Index (1980=100 %)		
	1990	2000	2010
Pacifická oblast	147,9	212,1	250,4
Kalifornie	151,1	213,2	246,9
Oregon	121,6	220,7	317,5
Washington	141,2	202,5	241,7
Střední Severovýchod	124,3	173,0	177,5
Illinois	125,2	175,5	184,0
Indiana	125,4	184,6	204,9
Michigan	120,4	160,9	146,4
Ohio	125,1	171,6	173,7
Wisconsin	126,7	181,9	203,7
USA	135,2	191,5	221,8

Zdroj: U. S. Bureau of Economic Analysis. <http://www.bea.gov>; zpracovala: M. Kopáčová

Za období největšího ekonomického růstu i největší prosperity lze označit období mezi lety 1990 a 2000 (viz tab. 9), tedy éru Clintonovy administrativy (1992–2000), s níž je spojován celkový ekonomický rozvoj USA. Clintonova vláda byla „...pokračováním politiky státního intervencionalismu především podporou národní federální infrastruktury, což znamenalo nejen výstavbu a modernizaci dopravních sítí, ale i vytváření progresivních počítačových technologií, přesměrování části výdajů na obranu do jiných oblastí...“ (Rydvalová 2001, s. 17). Kalifornie se v těchto letech ocitla na vrcholu high-tech a dot.com boomu a Illinois prožíval oživení ekonomiky po restrukturalizaci, která nicméně z hlediska vývoje HDP nebyla pro tento stát až tak zdrcující, jak by se dalo předpokládat, neboť tempo růstu v období 1980–1990 se od období předcházejícího nijak extrémně nelišilo. Za příčinu pomalejšího růstu Kalifornie lze považovat např. pokles leteckého a kosmického průmyslu vlivem snížení vládních výdajů.

Naopak daleko výrazněji se projevila recese z počátku 21. století, kterou Doussard, Peck a Theodore (2009) v případě Illinois (zejména Chicaga) označují jako

retro-deindustrializaci (oslabení terciárního sektoru), a především pak výše zmíněná ekonomická a finanční krize v USA z let 2007–2008, která zasáhla oba státy. Pro Kalifornii i Illinois znamenala značný pokles tempa růstu a jeho zpomalení. Podle Hošoffa (2012) krize zásadně oslabil růstový potenciál celé americké ekonomiky a její oživení je nejpomalejší za posledních 60 let. Za hlavní tři důvody autor považuje růst daní vlivem zadlužení Unie, zadlužení amerických domácností vyrovnávajících se se stagnací příjmů a vysokou nezaměstnaností (tradiční model růstu je v USA založen na silné střední vrstvě a její spotřebě) a nevyužité výrobní kapacity, neboť v období krize kvůli nejisté budoucí poptávce firmy méně investují.

Tab. 10: Podíl HDP států PO a SSV na HDP USA v období 1980–2010

Oblast/stát	Podíl na HDP USA (%)			
	1980	1990	2000	2010
Pacifická oblast	15,0	16,3	16,6	16,9
Kalifornie	11,8	13,2	13,1	13,2
Oregon	0,9	0,8	1,0	1,3
Washington	2,2	2,3	2,4	2,4
Střední Severovýchod	17,5	16,1	15,8	14,0
Illinois	5,3	4,9	4,9	4,4
Indiana	2,1	1,9	2,0	1,9
Michigan	4,0	3,5	3,3	2,6
Ohio	4,2	3,9	3,8	3,3
Wisconsin	1,9	1,8	1,8	1,7

Zdroj: U. S. Bureau of Economic Analysis. <http://www.bea.gov>; zpracovala: M. Kopáčová

Ekonomická dominance Kalifornie se projevuje i z hlediska podílu HDP na HDP USA (viz tab. 10). Ačkoliv Kalifornie svůj podíl od 90. let 20. století nezvyšuje, pohybuje se na vysoké úrovni kolem 13 %, což je více než dvojnásobek podílu, kterého dosahuje Illinois. Podíl Illinois na HDP USA vykazuje klesající trend (viz tab. 10). Zatímco ještě v roce 1980 se podílel 5,3 % na HDP USA, vlivem probíhající deindustrializace a poklesu významu průmyslu, jenž do té doby generoval nejvyšší podíly na HDP státu, se do roku 2010 podíl Illinois snížil na 4,4 %.

Tab. 11: HDP/obyvatele ve státech PO a SSV v období 1980–2010

Oblast/stát	HDP/obyvatele (v dolarech)				Pořadí		Změna pořadí
	1980	1990	2000	2010	1980	2010	
Pacifická oblast	32 421	38 937	48 453	51 684	1.	3.	-2
Kalifornie	32 928	39 580	49 064	51 657	11.	12.	-1
Oregon	22 740	25 623	38 617	49 630	42.	17.	25
Washington	35 685	42 785	50 657	53 000	7.	10.	-3
Střední Severovýchod	27 749	34 215	44 312	44 233	7.	7.	0
Illinois	30 712	38 431	49 593	50 335	16.	15.	1
Indiana	24 925	30 947	41 536	43 247	37.	31.	6
Michigan	28 453	34 138	42 658	39 032	19.	40.	-21
Ohio	26 042	32 437	42 513	42 349	29.	33.	-4
Wisconsin	26 377	32 154	42 100	44 451	27.	27.	0
USA	29 139	35 893	44 925	47 417			

Zdroj: U. S. Bureau of Economic Analysis. <http://www.bea.gov>; U.S. Census Bureau. <http://www.census.gov>; zpracovala: M. Kopáčová

Pozn.: HDP/obyvatele je uveden v cenách roku 2009. Pro výpočet pořadí SEO byl využit HDP/obyvatele za celou PO, tj. včetně Aljašky a Havaje.

Pokud jde o výši HDP na obyvatele, Kalifornie zaostává (viz tab. 11). Její HDP na obyvatele narůstá a převyšuje HDP na obyvatele celých USA, avšak co se týče postavení Kalifornie mezi státy Unie, dosahovala v roce 1980 pouze na 11. místo. Do roku 2010 o jedno místo ještě klesla, což je značný rozdíl oproti její pozici z hlediska tvorby celkového HDP a jeho podílu na HDP USA (viz tab. 8 a 9). Illinois své HDP na obyvatele rovněž zvyšuje, dosahuje vyšších hodnot než USA jako celek a v roce 2000 vykázal dokonce vyšší HDP na obyvatele než Kalifornie (viz tab. 11). Celkově zde tak dochází k pozitivnímu vývoji. Illinois nepatří sice mezi státy s nejvyššími hodnotami HDP na obyvatele, avšak do roku 2010 si polepšil o jednu pozici z 16. místa na 15. místo v rámci států USA. V případě tohoto ukazatele je nutné vzít v úvahu fakt, že se vztahuje k počtu obyvatel státu, tudíž nižší HDP na obyvatele v Kalifornii ovlivňuje dynamicky rostoucí populace, a to i „zásluhou“ vesměs nízkého sociálního statusu imigrantů z Jihu, v případě Illinois to byla stagnující populace.

Tab. 12: Podíl ekonomických sektorů na HDP států PO a SSV v období 2000–2010

Oblast/stát	Podíl ekonomických sektorů na HDP (%)					
	2000			2010		
	I.	II.	III.	I.	II.	III.
Pacifická oblast	1,9	18,5	79,6	2,2	17,8	80,1
Kalifornie	1,9	18,0	80,1	2,3	16,0	81,7
Oregon	2,5	19,4	78,1	1,6	34,3	64,1
Washington	1,8	21,0	77,2	1,8	18,5	79,7
Střední Severovýchod	1,0	27,3	71,7	1,3	23,2	75,5
Illinois	0,9	22,1	77,0	1,1	18,8	80,1
Indiana	1,3	35,0	63,7	1,7	35,7	62,6
Michigan	0,8	28,0	71,2	1,1	21,9	77,0
Ohio	1,1	27,9	71,0	1,2	22,0	76,8
Wisconsin	1,4	29,8	68,8	1,7	25,1	73,2
USA	2,5	21,0	76,5	2,8	18,2	79,0

Zdroj: U. S. Bureau of Economic Analysis. <http://www.bea.gov>; zpracovala: M. Kopáčová

Z hlediska podílu jednotlivých ekonomických sektorů (primér, sekundér, terciér) na HDP vykazují Kalifornie i Illinois shodný trend, který odpovídá postindustriálnímu vývoji (viz tab. 12). Na významu nabývá terciér (obchod a služby), z něhož lze vydělit čtvrté odvětví – kvartér, jenž úzce souvisí s nejnámějšími odvětvími sekundéru – high-tech a IT průmyslem, pro něž je zdrojem nových technologií a inovací. Kvartérní sektor hraje důležitou roli především v Kalifornii (Silicon Valley), kde čerpá ze široké základny prestižních univerzit, jež jsou základním kamenem tzv. knowledge-based economy, a přílivu vysoce vzdělané pracovní síly ze zahraničí (Asie, zejména Indie a Čína). Illinois má naopak rozvinutý zvláště obslužný sektor.

Z tabulky 12 je patrné, že k procesu terciarizace již došlo u obou států (terciér překročil podíl 70 %). Podíl terciéru se rovněž nadále zvyšuje, zatímco podíl sekundéru se snižuje. Podíl priméru však mírně roste zásluhou zemědělství, zejména v případě Kalifornie. Její zemědělství produkuje 16,5 % HDP zemědělství USA (v roce 2010, U. S. Bureau of Economic Analysis). Relativně rychlým růstem populace USA stoupá poptávka po potravinách, a to i globálně, jejichž jsou USA předním vývozcem na světě (kukuřice, pšenice apod.). Americké zemědělství má velkovýrobní charakter (velikostí farem, zejména rančů), je vysoce produktivní a díky mechanizaci a až předimenzované chemizaci a využití moderních technologií dosahuje vysokých výnosů, které mívají i neblahé ekologické důsledky. Jediný rozdíl, který lze najít mezi Kalifornií a Illinois, se nachází ve výši podílů jednotlivých sektorů. Primér a terciér vykazují vyšší podíly v Kalifornii, sekundér vyazuje vyšší podíly v Illinois, což je dáno především tím, že Illinois patří mezi staré průmyslové státy.

Tab. 13: Střední příjem domácností ve státech PO a SSV v období 1985–2010

Oblast/stát	Střední příjem domácností (v dolarech)				Pořadí		Změna
	1985	1990	2000	2010	1985	2010	pořadí
Pacifická oblast	50 152	54 530	59 447	57 354			
Kalifornie	55 704	57 518	63 328	57 996	9.	15.	-6
Oregon	45 202	50 591	57 489	54 063	30.	23.	7
Washington	49 550	55 482	57 524	60 004	17.	12.	5
Střední Severovýchod	49 635	51 879	59 652	51 151			
Illinois	51 346	56 225	62 311	54 198	14.	22.	-8
Indiana	46 814	46 526	55 278	49 295	27.	33.	-6
Michigan	50 049	51 724	61 564	49 441	16.	32.	-16
Ohio	51 974	51 856	58 115	49 024	13.	35.	-22
Wisconsin	47 993	53 062	60 991	53 795	23.	24.	-1
USA	48 761	51 735	56 800	52 646			

Zdroj: U. S. Census Bureau. <http://www.census.gov>; zpracovala: M. Kopáčová

Pozn.: Střední příjem domácností je uveden v cenách roku 2013. Za PO a SSV jsou uvedeny průměrné hodnoty.

Dalším ukazatelem hospodářského vývoje je střední příjem domácností (viz tab. 13). Ve sledovaném období střední příjem domácností rostl. K nejvýraznějšímu zvýšení příjmů došlo v období největšího ekonomického růstu obou států (1990–2000), čili v éře Clintonovy administrativy. V průběhu první dekády 21. století se však střední příjem domácností viditelně snížil. Ani Kalifornie ani Illinois se neřadí mezi státy s nejvyššími příjmy domácností a za období 1985–2010 si ještě z hlediska postavení v rámci USA pohoršily. Kalifornie poklesla o šest míst na 15. místo a Illinois o osm míst na 22. místo.

Tento vývoj nepopíratelně odráží hospodářskou krizi. Nadměrné zadlužení vedlo ke stagnaci příjmů střední vrstvy obyvatelstva a prohloubení polarizace příjmů ve společnosti trvající od 80. let (Hošoff 2012). Tento proces je úzce spojen s tvorbou pracovních míst. Nejvíce pracovních míst vzniká ve spodní pětině pomyslného mzdového žebříčku a nachází v nich uplatnění nekvalifikovaná pracovní síla s nízkým stupněm vzdělání, dále dochází k vytváření pracovních pozic v horní pětině tohoto žebříčku, jež jsou určeny naopak pro vysoce vzdělanou a kvalifikovanou pracovní sílu (Doussard, Peck, Theodore 2009). Zatímco však mzdy ve spodní pětině se neustále snižují, mzdy v horní pětině tohoto žebříčku se zvyšují (U. S. Census Bureau). Hošoff (2012) považuje dokonce z hlediska polarizace příjmů současnou hospodářskou krizi za paralelu k Velké hospodářské krizi, která zasáhla USA ve 30. letech 20. století, kdy 10 % obyvatel mělo v rukou 50 % příjmů. Polarizace byla následně snížena intervencí federální vlády a vlivu státu na přerozdělování příjmů. V současnosti je však funkce státu v ekonomice oslabena a tudíž zde pravděpodobně ke snižování rozdílů docházet nebude.

Tab. 14: Míra chudoby ve státech PO a SSV v období 1980–2010

Oblast/stát	Míra chudoby (%)				Pořadí		Změna
	1980	1990	2000	2010	1980	2010	pořadí
Pacifická oblast	11,7	10,7	11,5	14,1			
Kalifornie	11,0	13,9	12,7	16,3	33.	17.	16
Oregon	11,5	9,2	10,9	14,3	32.	26.	6
Washington	12,7	8,9	10,8	11,6	26.	38.	-12
Střední Severovýchod	11,1	12,4	9,7	14,3			
Illinois	12,3	13,7	10,7	14,1	28.	27.	1
Indiana	11,8	13,0	8,5	16,3	31.	16.	15
Michigan	12,9	14,3	9,9	15,7	24.	20.	4
Ohio	9,8	11,5	10,0	15,4	39.	21.	18
Wisconsin	8,5	9,3	9,3	10,1	47.	47.	0
USA	13	13,5	11,3	15,1			

Zdroj: U. S. Census Bureau. <http://www.census.gov>; zpracovala: M. Kopáčová

Pozn.: Za PO a SSV jsou uvedeny průměrné hodnoty.

Změna středních příjmů domácností a jejich polarizace souvisí také s tzv. rozevíráním nůžek a s téměř trvale rostoucí mírou chudoby (podíl obyvatel žijících pod hranicí chudoby) u všech sledovaných států (CA nárůst z 11,0 % na 16,3 % v období 1980–2010; IL nárůst z 12,3 % na 14,1 % v období 1980–2010), neboť hranice chudoby se nejčastěji určuje podle výše příjmu na osobu.

Z údajů uvedených v tabulce 14 vyplývá, že trendy ve vývoji chudoby v Kalifornii a Illinois jsou totožné a souvisí s hospodářským vývojem těchto států, s migrací a také s ekonomickou a sociální politikou Unie. Právě imigranti, zejména ze zemí Latinské Ameriky a Mexika v Kalifornii vykonávající vesměs nekvalifikovaná zaměstnání a pracující převážně v zemědělství, patří spolu s černochoy v obou státech mezi obyvatele s nejnižšími příjmy a tudíž s nejvyšší mírou chudoby. Naopak Asiaté a běloši vykazují nižší podíly obyvatel žijících pod hranicí chudoby, čemuž logicky odpovídají i jejich vyšší příjmy.

V letech 1980–1990 došlo ke zvýšení chudoby (restrukturalizace ekonomiky IL, enormní nárůst přistěhovalců v CA), po němž v období 1990–2000 následoval její mírný pokles (období největšího ekonomického růstu obou států). Do roku 2010 se však tamní míra chudoby rapidně zvýšila vlivem recese a hospodářské krize doprovázené rostoucím zadlužením, prohlubující se polarizací příjmů a nezaměstnaností. Negativnímu vývoji odpovídá i změna pořadí států podle míry chudoby v rámci USA a to obzvláště v případě Kalifornie, která se za období 1980–2010 posunula v žebříčku o 16 míst vzhůru (z 33. místa na 17. místo) a stala se tak 17. státem s nejvyšší mírou chudoby v USA. Naopak Illinois postoupila pouze o jednu pozici vzhůru na 27. místo. Zatímco v roce 1980 vykazovala Kalifornie nižší míru chudoby než Illinois, v následujících letech

ji čím dál tím více převyšuje. Illinois se tedy ve srovnání s Kalifornií vyvíjí pozitivněji a zaujímá v rámci států USA lepší postavení.

Tab. 15: Míra nezaměstnanosti ve státech PO a SSV v období 1980–2010

Oblast/stát	Nezaměstnanost (%)				Pořadí		Změna pořadí
	1980	1990	2000	2010	1980	2010	
Pacifická oblast	7,7	5,4	5,0	10,9			
Kalifornie	6,8	5,8	4,9	12,4	26.	3.	23
Oregon	8,3	5,6	4,9	10,8	8.	7.	1
Washington	7,9	4,9	5,2	9,6	11.	18.	-7
Střední Severovýchod	9,2	5,8	3,8	10,3			
Illinois	8,3	6,2	4,4	10,3	7.	11.	-4
Indiana	9,6	5,3	3,2	10,2	3.	12.	-9
Michigan	12,4	7,6	3,6	12,5	1.	2.	-1
Ohio	8,4	5,7	4,1	10,1	6.	14.	-8
Wisconsin	7,2	4,4	3,5	8,3	21.	31.	-10
USA	7,1	5,6	4,0	9,6			

Zdroj: U. S. Bureau of Labor Statistics. <http://www.bls.gov>; The 2006 Statistical Abstract, U. S. Census Bureau. <http://www.census.gov>; zpracovala: M. Kopáčová

Pozn.: Za PO a SSV jsou uvedeny průměrné hodnoty.

Pokud jde o nezaměstnanost, tak oba státy rovněž vykazují shodný trend vývoje (viz tab. 15). Nezaměstnanost klesala až do roku 2000, nicméně údaj za rok 2010 již ukazuje na velice prudké zvýšení podílu nezaměstnaných osob jak v Kalifornii, tak v Illinois. To ilustruje i v případě Kalifornie změna jejího pořadí v rámci USA (viz tab. 15). Kalifornie se posunula z 26. místa na 3. pozici, což tedy znamená, že zatímco ještě v roce 1980 patřila mezi státy s relativně nižší nezaměstnaností, v roce 2010 se stala 3. státem s nejvyšší nezaměstnaností v USA.

V Illinois k natolik dramatickým změnám nedošlo. Míra nezaměstnanosti rovněž neúměrně vzrostla oproti roku 2000, v němž klesla na nižší úroveň než v Kalifornii, nicméně z hlediska pořadí států podle míry nezaměstnanosti se pozice Illinois zlepšila a relativně lépe si tedy stojí i oproti Kalifornii. Zatímco v roce 1980 Illinois zaujímal 7. místo vlivem vysoké nezaměstnanosti, způsobené ztrátou pracovních míst v průmyslu během deindustrializace, v roce 2010 se posunul na 11. místo.

Vysoká nezaměstnanost, kterou vykazují sledované státy v roce 2010, je mj. také důsledkem ekonomické krize z let 2007/2008. Podle Hošoffa (2012) se na ni nejvíce podílí oslabená střední vrstva obyvatel, jež byla zasažena největším úbytkem počtu pracovních míst.

Tab. 16: Vzdělanostní struktura obyvatelstva států PO a SSV v období 1990–2009

Oblast/stát	Podíl obyv. se vzděláním SŠ a vyšším a VŠ a vyšším (%)					
	1990		2000		2009	
	SŠ a vyšší	VŠ a vyšší	SŠ a vyšší	VŠ a vyšší	SŠ a vyšší	VŠ a vyšší
Pacifická oblast	80,5	22,3	83,0	26,5	86,5	30,5
Kalifornie	76,2	23,4	76,8	26,6	80,6	29,9
Oregon	81,5	20,6	85,1	25,1	89,1	29,2
Washington	83,8	22,9	87,1	27,7	89,7	31,0
Střední Severovýchod	76,6	17,7	83,0	22,2	87,7	25,5
Illinois	76,2	21,0	81,4	26,1	86,4	30,6
Indiana	75,6	15,6	82,1	19,4	86,6	22,5
Michigan	76,8	17,4	83,4	21,8	87,9	24,6
Ohio	75,7	17,0	83,0	21,1	87,6	24,1
Wisconsin	78,6	17,7	85,1	22,4	89,8	25,7
USA	75,2	20,3	80,4	24,4	85,3	27,9

Zdroj: The 2012 Statistical Abstract, U. S. Census Bureau. <http://www.census.gov>; zpracovala: M. Kopáčová
Pozn.: Za PO a SSV jsou uvedeny průměrné hodnoty. SŠ = středoškolské, VŠ = vysokoškolské (bakalář).

Hospodářskou úroveň a vývoj obou států demonstruje v neposlední řadě také stupeň vzdělanosti obyvatelstva. Podle Clarka a Bolton (2000) složení pracovních sil a jejich vzdělanostní charakteristika ovlivňují výkonnost ekonomiky a prosperitu státu.

Hlavní trendy ve vzdělanostní struktuře obyvatelstva Kalifornie i Illinois jsou totožné (viz tab. 16). Podíl obyvatel se středoškolským a vyšším vzděláním i obyvatel s vysokoškolským vzděláním na bakalářské a vyšší úrovni roste, ačkoliv v Kalifornii v obou případech pomaleji. Vyšší podíly středoškolsky vzdělaného obyvatelstva vykazuje Illinois, vyšší podíly vysokoškolsky vzdělaného obyvatelstva naopak vykazuje Kalifornie ovšem s výjimkou posledního údaje za rok 2009, kdy ji Illinois předstihl.

Ekonomický boom Kalifornie byl založen na vysoce vzdělané pracovní síle, kterou vyžadovala náročnost tamních odvětví zpracovatelského průmyslu, vědy a výzkumu apod. To se týkalo jak domácí tak přistěhovalecké populace (Asiaté), což představovalo pro Kalifornii značnou výhodu oproti ostatním státům USA. Přesto jak je zřejmé z dat uvedených v tabulce 16, Kalifornie svou komparativní výhodu postupně začala ztrácet. Dobré vzdělanostní charakteristiky obyvatelstva na jihu Kalifornie jsou ohroženy narůstající imigrací, neboť přistěhovalci z Latinské Ameriky a Mexika postrádají vyšší stupeň vzdělání a kvalifikaci (viz též výše). Vlivem hispanizace pak dochází od 90. let k emigraci středoškolsky i vysokoškolsky vzdělaného bělošského obyvatelstva (střední třída) do států v Horské oblasti. Ovšem Kalifornie z tohoto hlediska čelí i vnitřní hrozbě. Ženy hispánského a mexického původu s nízkým stupněm vzdělání a nízkými příjmy vykazují vysokou míru porodnosti, a jelikož jejich děti tyto charakteristiky přebírají, dochází zde k „rozšířené“ reprodukci nízké vzdělanosti (Clark, Bolton 2000). S tím je spojen také

problém vysokého počtu dětí ve školách. V oblasti kolem Sanfranciské zátoky (Silicon Valley) se naopak koncentruje vzdělaná a kvalifikovaná pracovní síla vyrůstající na univerzitách či migrující z Asie (zejména z Indie), díky níž je stupeň vzdělanosti v Kalifornii stále ještě na vysoké úrovni (29,9 % obyvatel s vysokoškolským vzděláním v roce 2009). Otázkou však zůstává, jak dlouho bude Silicon Valley schopno tuto úroveň udržovat.

Illinois se naopak z hlediska vzdělanostní struktury vyvíjí pozitivněji. Po ekonomické restrukturalizaci dochází k rozvoji moderních technologií v průmyslové výrobě a terciárního sektoru (i vyšších služeb). Illinois se rovněž stává atraktivním státem pro relokaci sídel nadnárodních společností (Boeing). Vzniká zde tedy poptávka po vzdělané a kvalifikované pracovní síle lákající imigranty z Asie. Navíc je státem s vysokým podílem bílého obyvatelstva evropského původu (více než 70 %) (viz tab. 5), které je všeobecně vzdělanější a kvalifikovanější. Problematickou skupinu představují černoši a zejména pak rostoucí počet Hispánců, kteří přicházejí za prací v tzv. low-end odvětvích, vytvářených terciárním sektorem. Je tedy možné, že by Illinois mohla do budoucna čelit obdobným výzvám jako Kalifornie.

Negativní vývoj příjmů domácností, chudoby, nezaměstnanosti, úrovně vzdělanosti, zvětšující se populace Hispánců, s ní související růst počtu školních dětí, a tzv. rozevírání nůžek z hlediska některých těchto charakteristik vytvářejí negativní tlak na sociální i vzdělávací systém. Podle Clarka a Bolton (2000) změny, ke kterým dochází ve společnosti, přispějí k rozdělení společnosti na obyvatele s nízkým vzděláním pracující za nízké mzdy v tzv. low-end službách a na vysoce vzdělanou bílou a asijskou populaci s vysokými příjmy a majetkem, což povede k napětí ve společnosti. „Mladá a málo placená pracovní síla vyžaduje dostupnost škol a vzdělání, zatímco stárnoucí bílá populace se zaměřuje na zdravotní péči a sociální zabezpečení“ (Clark, Bolton 2000, s. 313). Současný postindustriální vývoj rovněž vede k tomu, že se vytrácí tzv. střed (Burke 2001, Clark, Bolton 2000, Doussard, Peck, Theodore 2009), což se projevuje odchodem středoškolsky vzdělaných obyvatel do ostatních států USA (např. Horské oblasti), polarizací příjmů a také tvorbou pracovních míst (vznik pracovních míst v horní a spodní pětině pomyslného mzdového žebříčku).

Hospodářský vývoj Pacifické oblasti a Středního Severovýchodu je ovlivněn stejným kontextem a stejnými událostmi jako vývoj porovnávaných států. Pacifická oblast se zásluhou Kalifornie vyznačuje velice výkonnou ekonomikou a její HDP roste. Totožný trend vývoje vykazuje i oblast Střední Severovýchod (viz tab. 8). V roce 1980 dokonce dosahovala vyššího HDP než PO (SSV oblastí USA s 2. nejvyšším HDP, PO až 3. pozice), poté však začíná zaostávat, což v tabulce 8 ukazuje změna pořadí států

i oblastí. V letech 1980–2010 došlo u všech států i v celé oblasti s výjimkou Wisconsinu k poklesu pořadí v rámci USA. Za období největšího ekonomického rozvoje oblastí lze považovat rozmezí let 1990–2000, v němž nastal nejvýraznější nárůst HDP (viz tab. 9). Naopak útlumovým obdobím se stalo následující desetiletí, kdy byl růst narušen recesí a hospodářskou krizí i stále nákladnější zahraniční politikou USA na Blízkém a Předním východě.

Z hlediska podílu HDP obou oblastí na HDP USA se jasně projevují opačné vývojové tendence (viz tab. 10). Zatímco podíl Pacifické oblasti se zvyšuje, podíl Středního Severovýchodu klesá. V roce 1980 však zaujímal ještě podíl vyšší, což bylo mj. projevem setrvačnosti vývoje a funkce této oblasti v minulosti, kterou již ztrácela. Pokud jde o PO, je však důležité zmínit, že za růst svého podílu vděčí především Kalifornii, neboť podíl Oregonu a Washingtonu na HDP USA je trvale několikanásobně nižší.

Ve sledovaném období dochází v obou oblastech rovněž spolu s růstem HDP k nárůstu HDP na obyvatele, ačkoliv Střední Severovýchod vykázal za rok 2010 nepatrný pokles, jenž pravděpodobně naznačuje stagnaci (viz tab. 11). Co se týče pořadí oblastí, PO i přes růst výše HDP/obyvatele klesla z 1. místa v roce 1980 na 3. místo v roce 2010. Pořadí SSV se nezměnilo (7. místo). Z hlediska podílu jednotlivých sektorů na HDP již trendy ve vývoji nejsou úplně jednoznačné v měřítku států, nicméně celkově obě oblasti odpovídají tradičnímu postindustriálnímu vývoji a procesu terciarizace, což znamená zejména snižování podílu sekundéru a zvyšování podílu terciéru a kvartéru (viz tab. 12). Výjimkou jsou Oregon v PO a Indiana ve SSV, u nichž se podíl sekundéru zvyšuje, zatímco podíl terciéru klesá.

Mezi další ukazatele hospodářského vývoje, které se vztahují k obyvatelstvu oblastí, patří rovněž střední příjem domácností, míra chudoby a nezaměstnanost. Pokud jde o střední příjem domácností, Pacifická oblast i Střední Severovýchod se ve vývoji téměř neliší (viz tab. 13). Příjmy zde rostly do roku 2000, nicméně údaj za rok 2010 již ukazuje narušení tohoto rostoucího trendu poklesem výše středního příjmu domácností, k čemuž došlo vlivem rostoucí nerovnoměrnosti a polarizace příjmů na osobu. U všech států SSV se tyto změny projevily poklesem jejich pořadí v rámci USA a stejně dopadla také Kalifornie. Ostatní státy PO se naopak dostaly o několik míst výše.

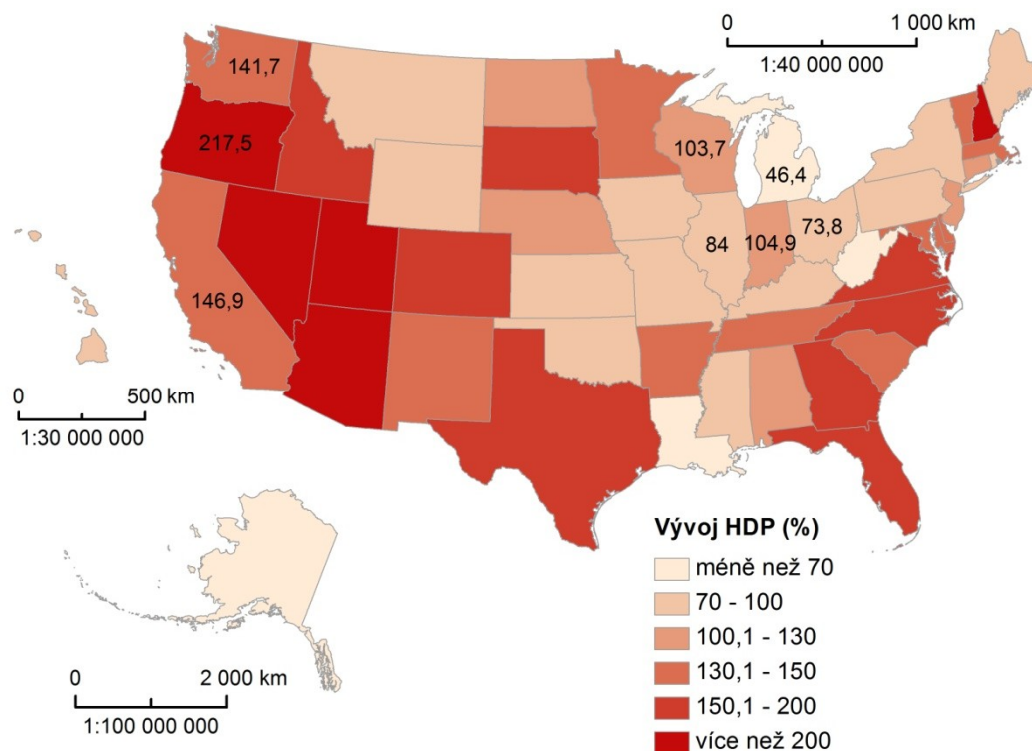
S vývojem příjmů domácností úzce souvisí vývoj míry chudoby. Celý Střední Severovýchod a Kalifornie vykazují stejný kolísavý trend (viz tab. 14). Podíl obyvatel žijících pod hranicí chudoby se v období 1980–1990 zvýšil, do roku 2000 se snížil a do roku 2010 se opět zvýšil, a to na vyšší úroveň, než jaké dosahoval v roce 1980. Tomu odpovídá také změna pořadí států dle míry chudoby v rámci USA, neboť došlo k posunu směrem vzhůru a tedy ke zhoršení postavení států z hlediska chudoby.

V ostatních státech Pacifické oblasti naopak míra chudoby v letech 1980–1990 klesala a její nárůst nastal až v roce 2000. Nicméně obě SEO zaznamenaly pozitivní posun dle svého pořadí.

Co se týče vývoje nezaměstnanosti, Střední Severovýchod i Pacifická oblast vykazují stejný trend (viz tab. 15). Nezaměstnanost zde klesala až do začátku poslední dekády sledovaného období, avšak do roku 2010 následovalo prudké zvýšení. Na druhou stranu v porovnání s ostatními státy USA, se postavení jejich států zlepšilo s výjimkou Michiganu, který byl v roce 1980 státem s nejvyšší nezaměstnaností v USA a v roce 2010 obsadil druhou pozici, a Kalifornie. Ta vystoupala o 23 míst a stala se 3. státem s nejvyšší nezaměstnaností v USA. Výrazně si naopak polepšila Indiana, jež se přesunula z 3. místa na 12. pozici.

Klíčovou roli v ekonomice oblastí a jejich států hraje vzdělanost jejich obyvatelstva. Na základě údajů v tabulce 16, lze označit vývoj obou oblastí za pozitivní a shodný, což znamená, že podíl obyvatel s minimálně středoškolským vzděláním se zvyšuje a rovněž roste podíl obyvatel se vzděláním vysokoškolským bakalářským a vyšším. Ovšem Pacifická oblast vykazuje oproti Střednímu Severovýchodu vyšší podíly absolventů vysokých škol.

Mapa 3: Vývoj HDP ve státech USA v období 1980–2010

Zdroj: U. S. Bureau of Economic Analysis. <http://www.bea.gov>; U. S. Census Bureau. <http://www.census.gov>; zpracovala: M. Kopáčová

Shrnutí hospodářského vývoje Kalifornie, Illinois a ostatních států sledovaných SEO, tj. Pacifické oblasti a Středního Severovýchodu, prezentuje mapa 3, která ukazuje, o kolik procent se zvýšil HDP jednotlivých států USA od roku 1980 do roku 2010.

Období mezi roky 1980–2010 lze celkově označit za období ekonomického růstu jak v případě Kalifornie a Illinois, tak v případě Pacifické oblasti a Středního Severovýchodu, přičemž Kalifornie a PO vykazují výrazně větší ekonomický růst než Illinois a SSV. Tento růst nebyl ovšem lineární, lišila se léta 80. a 90. Druhá polovina první dekády 21. stol. tento trend výrazně změnila hospodářskou krizí, v níž HDP obecně klesal. Zatímco Kalifornie více než dvojnásobila své HDP, tvorba HDP Illinois vzrostla ve srovnání s tím o pouhých 84 % oproti roku 1980. Na rozdíl od Kalifornie byl Illinois nucen se vypořádat s negativními dopady deindustrializace v 80. letech, což omezilo výkonnost jeho ekonomiky. V současnosti se u obou států její růst zpomalil vlivem ekonomické krize doprovázené zvyšující se polarizací příjmů, chudobou a nezaměstnaností.

Dle údajů, jež zobrazuje mapa 3, existují shodné rozdíly i mezi Pacifickou oblastí (nárůst HDP v jednotlivých státech o 141,7–217,5 % v období 1980–2010) a Středním Severovýchodem (nárůst HDP o 46,4–104,9 % v období 1980–2010). Jejich vývoj byl ovlivněn týmiž faktory jako vývoj Kalifornie a Illinois. Z pohledu jednotlivých států těchto oblastí vykázal v rámci PO nejprogresivnější ekonomický růst stát Oregon, jehož HDP se více než ztrojnásobil, v rámci SSV pak nejvíce vzrostla výkonnost ekonomiky v Indianě. Vysoký růst však odpovídá nižšímu základu jejich produkce (to platí i pro státy Horské oblasti či stát South Dakota) (viz mapa 3). Oregon a Indiana se také vymykají postindustriálnímu vývoji, neboť sekundér (zpracovatelský průmysl) zde vykazuje vyšší podíly na HDP, jež nadále rostou, zatímco podíly terciárního sektoru se snižují (viz tab. 12). Dochází zde ke koncentraci či návratu tzv. off-shore průmyslu na území „mateřského státu“, k procesu tzv. reindustrializace, k čemuž přispívá zdražování původně levné pracovní síly v zahraničí.

Rovněž ze srovnání hospodářského vývoje Kalifornie a Illinois, Pacifické oblasti a Středního Severovýchodu na základě dalších vybraných ukazatelů vyplývá, že hlavní trendy a rozdíly ve vývoji PO a SSV odpovídají trendům a rozdílům ve vývoji Kalifornie a Illinois. Je však důležité podotknout, že vývoj PO zásadně ovlivňuje Kalifornie, která oblasti ekonomicky dominuje a liší se svým vývojem od Oregonu a Washingtonu.

4. ZÁVĚR

Hlavní pozornost jsem v této práci věnovala srovnání populačního a hospodářského vývoje Kalifornie a Illinois v letech 1980–2010. Rovněž jsem se zabývala srovnáváním Státních ekonomických oblastí, do nichž tyto dva státy náležejí, tj. oblasti Pacifické a Středního Severovýchodu. Hlavním cílem bylo charakterizovat vývoj obyvatelstva a ekonomiky Kalifornie (Pacifická oblast) a Illinois (Střední Severovýchod) a následně nalézt rozdíly v tomto vývoji. Druhým cílem bylo zjistit, zda rozdíly mezi těmito oblastmi odpovídají rozdílům mezi uvedenými státy. Hledala jsem odpovědi na tyto výzkumné otázky: 1) Jaké jsou hlavní trendy populačního a hospodářského vývoje v Kalifornii a Illinois ve sledovaném období? 2) Které trendy se shodují, které nikoliv a proč? 3) Jaké faktory je ovlivňují?

K analýze vývoje obyvatelstva a ekonomiky vybraných států a oblastí v daném období jsem využila statistická data dostupná na webových stránkách U. S. Census Bureau, U. S. Bureau of Economic Analysis a U. S. Bureau of Labor Statistics. Obyvatelstvo jsem sledovala z hlediska základních populačních charakteristik: počet obyvatel, rasově-etnická struktura a migrace. Výkonnost ekonomiky jsem hodnotila na základě hrubého domácího produktu a ukazatelů charakterizujících životní úroveň obyvatelstva. Hodnoty těchto ukazatelů a charakteristik jsem zpracovala do tabulek, kartogramů a grafů.

Cíle práce byly splněny ve 3. kapitole, jež je hlavní částí práce, zabývající se srovnáním populačního a hospodářského vývoje vybraných států v letech 1980–2010. Ta rovněž odpovídá na uvedené výzkumné otázky. Domnívám se, že výše zmíněné populační charakteristiky a ekonomické ukazatele byly vhodně zvoleny a že mi pomohly k odhalení hlavních trendů, rozdílů a příčin vývoje daných států a oblastí.

Výsledky analýzy populačního vývoje Kalifornie a Illinois potvrdily, že v Kalifornii dochází ke stálému populačnímu růstu a že zůstává v celém období nejlidnatějším státem USA s dlouhodobě vysokým podílem na jejich obyvatelstvu. Tento růst se však v posledních letech zpomaluje. Illinois populačně stagnuje a důsledkem toho jeho podíl na obyvatelstvu USA klesá. Na vývoj podílu obou států na obyvatelstvu USA má vliv i značný populační růst států Horské a především Jihoatlantské oblasti. Výrazně se mění rasově-etnická struktura Kalifornie i Illinois. Snižuje se podíl bílého obyvatelstva, zatímco podíl Asiatů a Hispánců se zvyšuje. Naopak podíl černošského obyvatelstva v Illinois stagnuje (zisk spíše jednorázovou migrační vlnou), avšak v Kalifornii klesá, což je způsobeno dynamickým růstem ostatních rasových a etnických skupin obyvatelstva.

Hlavním faktorem ovlivňujícím populační růst a rovněž rasově-etnickou strukturu populace je migrace. Z hlediska vnitřní migrace se oba sledované státy řadí mezi ztrátové. Přicházejí zejména o střední vrstvu bělochů, která migruje do ostatních ekonomicky i klimaticky atraktivních států USA. Hlavní migrační proudy směřují zejména do ostatních států sledovaných SEO, potom do států sousedních SEO (Horská oblast, Střední Severozápad) a států Jihoatlantské oblasti a Texasu.

Příčinou tohoto „vnitřního“ vystěhovalectví je zejména zahraniční imigrace (Asie, Latinská Amerika), která rovněž způsobuje rostoucí heterogenitu států z hlediska rasového a etnického původu obyvatelstva. Problematickou skupinu tvoří obzvláště imigranti hispánského původu, kteří vykazují také vyšší přirozený přírůstek než bílá a asijská populace. Oba státy patří mezi hlavní cíle zahraniční imigrace a tedy tzv. vstupní brány, neboť nabízejí pracovní příležitosti jak pro vzdělanou a kvalifikovanou, tak pro nekvalifikovanou pracovní sílu s nízkým stupněm vzdělání. Nicméně imigrace do Kalifornie dosahuje větších rozměrů než v Illinois, což je také výsledkem i příčinou rozdílu ve vývoji velikosti populace těchto států. Populační vývoj ovšem úzce souvisí i s vývojem ekonomickým a naopak.

Analýza hospodářského vývoje prokázala, že výkonnost ekonomiky obou států se zvyšuje. Hodnota vyprodukovaného HDP roste, avšak hospodářský růst Illinois je ve srovnání s Kalifornií pomalejší, čemuž odpovídá i pokles podílu HDP Illinois na tvorbě HDP USA, zatímco Kalifornie zaujímá stabilně nejvyšší podíl ze všech států Unie. Hospodářství Illinois bylo výrazněji zasaženo deindustrializací, kterou provázal pokles těžkého průmyslu, jenž dříve tvořil základ tamní ekonomiky, zatímco v Kalifornii sekundér tvořil zejména lehký průmysl. Rozvíjela se zde high-tech a IT odvětví. Na stagnaci podílu Kalifornie a poklesu podílu Illinois na tvorbě HDP USA má vliv rovněž výrazný ekonomický růst dynamicky se rozvíjejících států Horské a Jihoatlantské oblasti.

V důsledku deindustrializace zahájené v USA v období tzv. reaganomiky (80. léta 20. století) dochází v obou státech ke změnám ve struktuře ekonomiky (k její terciarizaci). Neúměrně roste podíl terciéru a kvartéru na tvorbě HDP, zatímco podíl sekundéru se snižuje (pokles až na méně než pětinu HDP v obou státech do roku 2010). Příčinou je přesun výroby zejména spotřebního zboží za levnou pracovní silou v jihovýchodní Asii. Zvyšuje se rovněž podíl priméru na HDP vlivem vysoce produktivního zemědělství, pro něž mají oba státy příhodné klimatické i půdní podmínky. Pozitivně se v souladu s těmito změnami vyvíjí vzdělanostní struktura obyvatelstva Kalifornie a Illinois. Zvyšuje se podíl středoškolsky i vysokoškolsky vzdělaných obyvatel. To ovlivňují ekonomické příležitosti pro vzdělané a kvalifikované obyvatelstvo v terciérním a kvartérním sektoru a high-tech odvětvích a dobré vzdělanostní charakteristiky bílé a asijské populace.

Ekonomický růst se příznivě projevil i v případě HDP/obyvatele, jenž stále narůstá, a také u sociálních charakteristik obyvatelstva obou států. Docházelo ke zvyšování středních příjmů domácností, snižování chudoby a nezaměstnanosti. Tento vývoj byl však narušen finanční a ekonomickou krizí, která byla vyvolána prasknutím tzv. hypoteční bubliny a zasáhla USA v letech 2007/2008. Krize způsobila nejen zpomalení hospodářského růstu (zpomalení růstu HDP), ale i pokles středních příjmů domácností vlivem zvětšující se polarizace mezd a tvorby pracovních míst, zvýšení chudoby a nezaměstnanosti, přičemž nejvíce byla zasažena střední vrstva populace. Stabilní růst HDP/obyvatele ovlivňuje mimo růstu výše HDP rovněž vývoj počtu obyvatel států.

Pacifická oblast a Střední Severovýchod procházely ve sledovaném období stejným vývojem obyvatelstva a ekonomiky jako Kalifornie a Illinois. Jejich hlavní vývojové trendy se tedy shodují a rozdíly mezi Pacifickou oblastí a Středním Severovýchodem odpovídají rozdílům mezi Kalifornií a Illinois, neboť jejich vývoj byl ovlivněn stejnými faktory a rozdíly tedy měly i shodné příčiny. Je však důležité vzít v úvahu, že některé populační charakteristiky a ekonomické ukazatele jsou do jisté míry ovlivněny vedoucími státy oblastí, tj. Kalifornií a Illinois. Vývojové trendy ostatních států Pacifické oblasti a Středního Severovýchodu se v některých případech liší (viz kap. 3).

Výsledky analýzy populačního a hospodářského vývoje Kalifornie a Illinois v období 1980 až 2010 tedy potvrzují hypotézy, stanovené v úvodu práce, které tvrdí, že: 1) Celkový populační přírůstek Kalifornie se zpomaluje, avšak dochází k zásadní proměně rasově-etnické struktury obyvatelstva. Populace Illinois se vyznačuje stagnací. 2) Kalifornie i Illinois vykazují hospodářský růst, přičemž v Illinois je pomalejší vlivem poklesu významu těžkého průmyslu. Ten souvisel s transformací ekonomiky a procesem deindustrializace, tj. vývozem druhého ekonomického sektoru za levnou pracovní silou, zejména v Asii. Kalifornie byla méně zasažena tímto procesem zásluhou výhodné struktury tamního zpracovatelského průmyslu.

V dalším studiu této problematiky by bylo přínosné zabývat se průběhem populačního a hospodářského vývoje Kalifornie a Illinois po ekonomické krizi z konce první dekády 21. století a zkoumat, jak se změní či nezmění hlavní trendy charakterizované v této práci. Rovněž by bylo užitečné se zaměřit na detailnější srovnání Kalifornie a Illinois s ostatními státy Pacifické oblasti a Středního Severovýchodu a nalezení příčin a souvislostí jejich odlišného vývoje.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ A LITERATURY

Literatura

- BAAR, V. (1994): Anglosaská Severní Amerika. 1. vydání. Ateliér Milata, Ostrava, 163 s.
- BAXTER, V. (2010): Prosperity, immigration, and neighborhood change in Silicon Valley: 1990–2000. *Sociological Spectrum*, 30, s. 338–364.
- BURKE, M. (2001): Projecting the future by looking over one's shoulder at the past: the Milken Institute's one-sided analysis of California's future. *Population and Environment*, 22, č. 4, s. 439–464.
- CLARK, W. A. V., BOLTON, N. (2000): Immigration, education, and the future of the California workforce. *Population and Environment*, 21, č. 3, s. 295–314.
- DOUSSARD, M., PECK, J., THEODORE, N. (2009): After deindustrialization: uneven growth and economic inequality in postindustrial Chicago. *Economic Geography*, 85, č. 2, s. 183–207.
- HOŠOFF, B. (2012): USA a Japonsko – medzi spomalením rastu a oživením. In: Obadi, S. M.: Svetová ekonomika medzi rastúcimi rizikami a náznakmi oživenia. Ekonomický ústav Slovenskej akadémie vied, Bratislava, s. 27–35.
- HUDSON, J. C. (2002): Across this land: a regional geography of the United States and Canada. The Johns Hopkins University Press, Baltimore, 498 s.
- LUKEŠOVÁ, Z. (2006): Srovnání socioekonomického vývoje Pacifické a Jihoatlantské SEA v letech 1980–2004: hledání příčin změn jejich postavení v ekonomice USA. Bakalářská práce. Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje PŘF UK, Praha, 71 s.
- LUKEŠOVÁ, Z. (2009): Proměna regionální diferenciace socioekonomického vývoje USA v letech 1980–2007: Případová studie Pacifická a Jihoatlantská oblast. Diplomová práce. Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje PŘF UK, Praha, 119 s.
- MARSTON, S. A., KNOX, P. L., LIVERMAN, D. M. (2008): World regions in global context: peoples, places, and environments. 3. vydání. Pearson Prentice Hall, USA, 593 s.
- MARTIN, R. (2011): The local geographies of the financial crisis: from the housing bubble to economic recession and beyond. *Journal of Economic Geography*, č. 11, s. 587–618.
- MCKNIGHT, T. L. (1992): Regional geography of the United States and Canada. Prentice Hall, New Jersey, 554 s.
- Nástin americké geografie. Velvyslanectví Spojených států amerických, 132 s.

RACO, M. (1999): Competition, collaboration and the new industrial districts: examining the institutional turn in local economic development. *Urban Studies*, 36, č. 5–6, s. 951–968.

RYDVALOVÁ, Z. (2001): Regionální diferenciace hospodářského a populačního vývoje v USA v 80. a 90. letech 20. století. Magisterská práce. Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje PŘF UK, Praha, 172 s.

RYDVALOVÁ, Z. (2002): Hlavní trendy populačního a ekonomického vývoje Spojených států amerických na konci 20. století. *Geografické rozhledy*, 12, č. 2, s. 1–4.

Internetové zdroje

CAMPOS, L., COLLINS, T. (2010): Impacts of the mortgage crisis on rural Illinois. http://www.iira.org/pubs/publications/Policy_Brief_Impacts_of_the_Mortgage_Crisis_on_Rural_Illinois.pdf [cit. 15. 1. 2015]

FRANKLIN, R. S. (2003): Domestic migration across regions, divisions, and states: 1995 to 2000. <http://www.census.gov/prod/2003pubs/censr-7.pdf> [cit. 15. 1. 2015]

GIBSON, C., JUNG, K. (2002): Historical census statistics on population totals by race, 1790 to 1990, and by Hispanic origin, 1970 to 1990, for the United States, regions, divisions, and states. <http://www.census.gov/population/www/documentation/twps0056/twps0056.html> [cit. 15. 1. 2015]

GRIECO, E. M. a kol. (2012): The size, place of birth, and geographic distribution of the foreign-born population in the United States: 1960 to 2010. <https://www.census.gov/content/dam/Census/library/working-papers/2012/demo/POP-twps0096.pdf> [cit. 15. 1. 2015]

HUMES, K. R., JONES, N. A., RAMIREZ, R. R. (2011): Overview of race and Hispanic origin: 2010. <http://www.census.gov/prod/cen2010/briefs/c2010br-02.pdf> [cit. 15. 1. 2015]

PERRY (2003): State-to-state migration flows: 1995 to 2000. <http://www.census.gov/prod/2003pubs/censr-8.pdf> [cit. 4. 2. 2015]

The 2006 Statistical Abstract, U. S. Census Bureau. <http://www.census.gov> [cit. 15. 1. 2015]

The 2012 Statistical Abstract, U. S. Census Bureau. <http://www.census.gov> [cit. 15. 1. 2015]

The World Factbook, Central Intelligence Agency. <http://www.cia.gov> [cit. 14. 3. 2015]

U. S. Bureau of Economic Analysis. <http://www.bea.gov> [cit. 15. 1. 2015]

U. S. Bureau of Labor Statistics. <http://www.bls.gov> [cit. 15. 1. 2015]

U. S. Census Bureau. <http://www.census.gov> [cit. 15. 1. 2015]

Wikipedia. <http://www.en.wikipedia.org> [cit. 14. 3. 2015]

PŘÍLOHY

Příloha 1: Počet obyvatel SEO v roce 1980 a 2010

Oblast	Počet obyvatel (v mil.)		Pořadí		Změna pořadí
	1980	2010	1980	2010	
East North Central	41,682	46,422	1.	3.	-2
East South Central	14,666	18,433	7.	8.	-1
Middle Atlantic	36,787	40,872	3.	4.	-1
Mountain	11,373	22,065	9.	6.	3
New England	12,348	14,445	8.	9.	-1
Pacific	31,800	49,880	4.	2.	2
South Atlantic	36,959	59,777	2.	1.	1
West North Central	17,183	20,505	6.	7.	-1
West South Central	23,747	36,346	5.	5.	0

Zdroj: U. S. Census Bureau. <http://www.census.gov>; zpracovala: M. Kopáčová

Příloha 2: HDP SEO v roce 1980 a 2010

Oblast	HDP (v mlrd. dolarů)		Pořadí		Změna pořadí
	1980	2010	1980	2010	
East North Central	1 156,621	2 053,367	2.	4.	-2
East South Central	323,786	682,128	9.	9.	0
Middle Atlantic	1 172,796	2 260,482	1.	3.	-2
Mountain	324,844	942,919	8.	7.	1
New England	355,721	815,965	7.	8.	-1
Pacific	1 055,234	2 586,427	3.	2.	1
South Atlantic	1 041,704	2 665,726	4.	1.	3
West North Central	455,180	951,828	6.	6.	0
West South Central	726,250	1 680,914	5.	5.	0

Zdroj: U. S. Bureau of Economic Analysis. <http://www.bea.gov>; zpracovala: M. Kopáčová

Pozn.: HDP je uveden v cenách roku 2009.

Příloha 3: HDP/obyvatele SEO v roce 1980 a 2010

Oblast	HDP/obyvatele (v dolarech)		Pořadí		Změna pořadí
	1980	2010	1980	2010	
East North Central	27 749	44 233	7.	7.	0
East South Central	22 077	37 007	9.	9.	0
Middle Atlantic	31 881	55 306	2.	2.	0
Mountain	28 563	42 733	5.	8.	-3
New England	28 807	56 488	4.	1.	3
Pacific	33 184	51 853	1.	3.	-2
South Atlantic	28 185	44 594	6.	6.	0
West North Central	26 489	46 418	8.	4.	4
West South Central	30 583	46 247	3.	5.	-2

Zdroj: U. S. Bureau of Economic Analysis. <http://www.bea.gov>; U. S. Census Bureau. <http://www.census.gov>; zpracovala: M. Kopáčová

Pozn.: HDP/obyvatele je uveden v cenách roku 2009.

Příloha 4: Počet obyvatel států USA a jeho vývoj v období 1980–2010

Stát	Počet obyvatel (v mil.)				Pořadí		Změna pořadí	Vývoj (%) 1980–2010
	1980	1990	2000	2010	1980	2010		
Alabama	3,894	4,041	4,447	4,780	22.	23.	-1	22,8
Alaska	0,402	0,550	0,627	0,710	51.	47.	4	76,7
Arizona	2,718	3,665	5,131	6,392	29.	16.	13	135,2
Arkansas	2,286	2,351	2,673	2,916	33.	32.	1	27,5
California	23,668	29,760	33,872	37,254	1.	1.	0	57,4
Colorado	2,890	3,294	4,301	5,029	28.	22.	6	74,0
Connecticut	3,108	3,287	3,406	3,574	25.	29.	-4	15,0
Delaware	0,594	0,666	0,784	0,898	48.	45.	3	51,1
D.C.	0,638	0,607	0,572	0,602	47.	50.	-3	-5,7
Florida	9,746	12,938	15,982	18,801	7.	4.	3	92,9
Georgia	5,463	6,478	8,186	9,688	13.	9.	4	77,3
Hawaii	0,965	1,108	1,212	1,360	39.	40.	-1	41,0
Idaho	0,944	1,007	1,294	1,568	41.	39.	2	66,1
Illinois	11,427	11,431	12,419	12,831	5.	5.	0	12,3
Indiana	5,490	5,544	6,080	6,484	12.	15.	-3	18,1
Iowa	2,914	2,777	2,926	3,046	27.	30.	-3	4,6
Kansas	2,364	2,478	2,688	2,853	32.	33.	-1	20,7
Kentucky	3,661	3,685	4,042	4,339	23.	26.	-3	18,5
Louisiana	4,206	4,220	4,469	4,533	19.	25.	-6	7,8
Maine	1,125	1,228	1,275	1,328	38.	41.	-3	18,1
Maryland	4,217	4,781	5,296	5,774	18.	19.	-1	36,9
Massachusetts	5,737	6,016	6,349	6,548	11.	14.	-3	14,1
Michigan	9,262	9,295	9,938	9,884	8.	8.	0	6,7
Minnesota	4,076	4,375	4,919	5,304	21.	21.	0	30,1
Mississippi	2,521	2,573	2,845	2,967	31.	31.	0	17,7
Missouri	4,917	5,117	5,595	5,989	15.	18.	-3	21,8
Montana	0,787	0,799	0,902	0,989	44.	44.	0	25,8
Nebraska	1,570	1,578	1,711	1,826	35.	38.	-3	16,3
Nevada	0,800	1,202	1,998	2,701	43.	35.	8	237,4
New Hampshire	0,921	1,109	1,236	1,316	42.	42.	0	43,0
New Jersey	7,365	7,730	8,414	8,792	9.	11.	-2	19,4
New Mexico	1,303	1,515	1,819	2,059	37.	36.	1	58,1
New York	17,558	17,990	18,976	19,378	2.	3.	-1	10,4
North Carolina	5,882	6,629	8,049	9,535	10.	10.	0	62,1
North Dakota	0,653	0,639	0,642	0,673	46.	48.	-2	3,0
Ohio	10,798	10,847	11,353	11,537	6.	7.	-1	6,8
Oklahoma	3,025	3,146	3,451	3,751	26.	28.	-2	24,0
Oregon	2,633	2,842	3,421	3,831	30.	27.	3	45,5
Pennsylvania	11,864	11,882	12,281	12,702	4.	6.	-2	7,1
Rhode Island	0,947	1,003	1,048	1,053	40.	43.	-3	11,1
South Carolina	3,122	3,487	4,012	4,625	24.	24.	0	48,2
South Dakota	0,691	0,696	0,755	0,814	45.	46.	-1	17,9
Tennessee	4,591	4,877	5,689	6,346	17.	17.	0	38,2
Texas	14,229	16,987	20,852	25,146	3.	2.	1	76,7
Utah	1,461	1,723	2,233	2,764	36.	34.	2	89,2
Vermont	0,511	0,563	0,609	0,626	49.	49.	0	22,4
Virginia	5,347	6,187	7,079	8,001	14.	12.	2	49,6
Washington	4,132	4,867	5,894	6,725	20.	13.	7	62,7
West Virginia	1,950	1,793	1,808	1,853	34.	37.	-3	-5,0
Wisconsin	4,706	4,892	5,364	5,687	16.	20.	-4	20,9
Wyoming	0,470	0,454	0,494	0,564	50.	51.	-1	20,0
USA	226,546	248,710	281,422	308,746				36,3

Zdroj: U.S. Census Bureau. <http://www.census.gov>; zpracovala: M. Kopáčová

Příloha 5: Podíl obyvatel narozených v zahraničí na obyvatelstvu států USA v období 1980–2010

Stát	Podíl obyv. nar. v zahraničí (%)				Pořadí		Změna pořadí
	1980	1990	2000	2010	1980	2010	
Alabama	1,0	1,1	2,0	3,5	48.	43.	5
Alaska	4,0	4,5	5,9	6,9	20.	25.	-5
Arizona	6,0	7,6	12,8	13,4	13.	13.	0
Arkansas	1,0	1,1	2,8	4,5	49.	37.	12
California	15,1	21,7	26,2	27,3	1.	1.	0
Colorado	4,0	4,3	8,6	9,9	22.	18.	4
Connecticut	8,6	8,5	10,9	13,6	8.	11.	-3
Delaware	3,2	3,3	5,7	8,0	27.	22.	5
D.C.	6,4	9,7	12,9	13,6	11.	12.	-1
Florida	10,9	12,9	16,7	19,5	4.	4.	0
Georgia	1,7	2,7	7,1	9,7	41.	20.	21
Hawaii	14,2	14,7	17,5	18,3	2.	6.	-4
Idaho	2,5	2,9	5,0	5,6	31.	30.	1
Illinois	7,2	8,3	12,3	13,7	9.	10.	-1
Indiana	1,9	1,7	3,1	4,6	39.	34.	5
Iowa	1,6	1,6	3,1	4,6	42.	35.	7
Kansas	2,0	2,5	5,0	6,6	36.	26.	10
Kentucky	0,9	0,9	2,0	3,2	50.	45.	5
Louisiana	2,0	2,1	2,6	3,8	35.	42.	-7
Maine	3,9	3,0	2,9	3,4	23.	44.	-21
Maryland	4,6	6,6	9,8	13,9	15.	9.	6
Massachusetts	8,7	9,5	12,2	15,0	7.	8.	-1
Michigan	4,5	3,8	5,3	6,0	16.	28.	-12
Minnesota	2,6	2,6	5,3	7,1	30.	24.	6
Mississippi	0,9	0,8	1,4	2,1	51.	49.	2
Missouri	1,7	1,6	2,7	3,9	40.	41.	-1
Montana	2,3	1,7	1,8	2,0	32.	50.	-18
Nebraska	2,0	1,8	4,4	6,1	37.	27.	10
Nevada	6,7	8,7	15,8	18,8	10.	5.	5
New Hampshire	4,5	3,7	4,4	5,3	17.	32.	-15
New Jersey	10,3	12,5	17,6	21,0	5.	3.	2
New Mexico	4,0	5,3	8,2	10,0	21.	17.	4
New York	13,6	15,9	20,4	22,2	3.	2.	1
North Carolina	1,3	1,7	5,3	7,5	45.	23.	22
North Dakota	2,3	1,5	1,9	2,5	33.	48.	-15
Ohio	2,8	2,4	3,0	4,1	28.	40.	-12
Oklahoma	1,9	2,1	3,8	5,5	38.	31.	7
Oregon	4,1	4,9	8,5	9,8	19.	19.	0
Pennsylvania	3,4	3,1	4,1	5,8	25.	29.	-4
Rhode Island	8,9	9,5	11,4	12,8	6.	15.	-9
South Carolina	1,5	1,4	2,9	4,7	43.	33.	10
South Dakota	1,4	1,1	1,8	2,7	44.	47.	-3
Tennessee	1,1	1,2	2,8	4,6	47.	36.	11
Texas	6,0	9,0	13,9	16,5	12.	7.	5
Utah	3,5	3,4	7,1	8,1	24.	21.	3
Vermont	4,1	3,1	3,8	4,4	18.	39.	-21
Virginia	3,3	5,0	8,1	11,4	26.	16.	10
Washington	5,8	6,6	10,4	13,2	14.	14.	0
West Virginia	1,1	0,9	1,1	1,2	46.	51.	-5
Wisconsin	2,7	2,5	3,6	4,5	29.	38.	-9
Wyoming	2,1	1,7	2,3	2,8	34.	46.	-12
USA	6,2	8,0	11,1	12,9			

Zdroj: Grieco a kol. 2012; U. S. Census Bureau. <http://www.census.gov>; zpracovala: M. Kopáčová

Příloha 6: HDP států USA a jeho vývoj v období 1980–2010

Stát	HDP (v mld. dolarů)				Pořadí		Změna pořadí	Vývoj (%) 1980–2010
	1980	1990	2000	2010	1980	2010		
Alabama	83,784	108,673	149,360	172,998	25.	26.	-1	106,5
Alaska	31,679	40,618	36,334	49,023	40.	45.	-5	54,8
Arizona	70,229	103,152	202,574	245,032	28.	22.	6	248,9
Arkansas	45,759	58,555	86,174	110,065	34.	34.	0	140,5
California	779,337	1177,896	1661,865	1924,438	1.	1.	0	146,9
Colorado	93,837	118,521	219,194	252,035	23.	21.	2	168,6
Connecticut	104,029	160,291	207,734	231,643	22.	23.	-1	122,7
Delaware	22,686	36,418	51,306	56,684	44.	42.	2	149,9
D.C.	69,034	77,380	80,650	104,407	29.	35.	-6	51,2
Florida	260,888	424,767	618,717	721,007	8.	4.	4	176,4
Georgia	136,530	218,896	376,077	406,992	16.	11.	5	198,1
Hawaii	36,884	53,997	53,646	66,432	37.	39.	-2	80,1
Idaho	19,339	23,827	45,686	54,702	47.	43.	4	182,9
Illinois	350,926	439,294	615,909	645,829	4.	5.	-1	84
Indiana	136,846	171,577	252,559	280,408	15.	16.	-1	104,9
Iowa	73,490	82,710	116,880	140,473	27.	30.	-3	91,2
Kansas	67,232	82,170	108,178	124,521	30.	31.	-1	85,2
Kentucky	85,618	106,194	145,060	164,068	24.	27.	-3	91,6
Louisiana	141,568	157,965	182,897	220,819	14.	24.	-10	56
Maine	26,056	37,415	45,993	50,945	42.	44.	-2	95,5
Maryland	132,234	192,534	243,810	313,016	17.	15.	2	136,7
Massachusetts	169,686	246,768	350,177	396,122	10.	12.	-2	133,4
Michigan	263,534	317,320	423,952	385,779	7.	13.	-6	46,4
Minnesota	112,976	155,257	238,122	268,941	20.	17.	3	138,1
Mississippi	47,543	59,181	83,563	93,027	33.	36.	-3	95,7
Missouri	131,086	167,811	235,031	255,496	18.	18.	0	94,9
Montana	21,452	21,934	29,028	36,576	45.	49.	-4	70,5
Nebraska	41,225	51,614	71,939	89,873	36.	37.	-1	118
Nevada	31,524	52,094	98,325	119,242	41.	32.	9	278,3
New Hampshire	20,542	34,490	53,958	62,187	46.	41.	5	202,7
New Jersey	233,220	358,019	449,275	493,213	9.	7.	2	111,5
New Mexico	32,833	38,328	69,703	81,179	39.	38.	1	147,3
New York	619,301	799,810	997,743	1182,857	2.	3.	-1	91
North Carolina	151,145	222,347	345,483	418,473	12.	9.	3	176,9
North Dakota	15,698	16,875	22,945	34,564	49.	50.	-1	120,2
Ohio	281,191	351,844	482,655	488,557	6.	8.	-2	73,8
Oklahoma	82,817	90,083	117,692	148,038	26.	29.	-3	78,8
Oregon	59,877	72,828	132,124	190,136	32.	25.	7	217,5
Pennsylvania	320,275	399,406	517,523	584,412	5.	6.	-1	82,5
Rhode Island	24,499	34,977	43,311	48,719	43.	46.	-3	98,9
South Carolina	67,225	104,112	146,759	162,616	31.	28.	3	141,9
South Dakota	13,473	17,200	27,522	37,960	50.	47.	3	181,8
Tennessee	106,841	146,565	224,830	252,035	21.	20.	1	135,9
Texas	456,106	586,979	937,705	1201,992	3.	2.	1	163,5
Utah	36,572	49,474	86,873	116,761	38.	33.	5	219,3
Vermont	10,909	17,007	22,331	26,349	51.	51.	0	141,5
Virginia	159,704	238,965	332,961	417,978	11.	10.	1	161,7
Washington	147,457	208,220	298,577	356,398	13.	14.	-1	141,7
West Virginia	42,258	45,317	57,997	64,553	35.	40.	-5	52,8
Wisconsin	124,124	157,292	225,812	252,794	19.	19.	0	103,7
Wyoming	19,058	19,236	24,831	37,392	48.	48.	0	96,2
USA	6601,271	8926,879	12643,017	14639,748				121,8

Zdroj: U. S. Bureau of Economic Analysis. <http://www.bea.gov>; zpracovala: M. Kopáčová

Pozn.: HDP je uveden v cenách roku 2009.

Příloha 7: HDP/obyvatele ve státech USA v období 1980–2010

Stát	HDP/obyvatele (v dolarech)				Pořadí		Změna pořadí
	1980	1990	2000	2010	1980	2010	
Alabama	21 517	26 895	33 586	36 194	46.	47.	-1
Alaska	78 833	73 845	57 955	69 024	2.	2.	0
Arizona	25 836	28 143	39 483	38 334	31.	43.	-12
Arkansas	20 013	24 909	32 234	37 746	49.	45.	4
California	32 928	39 580	49 064	51 657	11.	12.	-1
Colorado	32 470	35 977	50 960	50 114	12.	16.	-4
Connecticut	33 476	48 763	60 998	64 812	10.	4.	6
Delaware	38 170	54 668	65 475	63 127	6.	5.	1
D.C.	108 147	127 500	140 982	173 513	1.	1.	0
Florida	26 768	32 831	38 712	38 349	25.	42.	-17
Georgia	24 991	33 790	45 939	42 011	36.	36.	0
Hawaii	38 234	48 724	44 279	48 836	5.	19.	-14
Idaho	20 488	23 667	35 307	34 896	48.	49.	-1
Illinois	30 712	38 431	49 593	50 335	16.	15.	1
Indiana	24 925	30 947	41 536	43 247	37.	31.	6
Iowa	25 221	29 787	39 941	46 112	33.	25.	8
Kansas	28 444	33 166	40 239	43 644	20.	30.	-10
Kentucky	23 388	28 816	35 890	37 809	39.	44.	-5
Louisiana	33 659	37 433	40 926	48 710	9.	20.	-11
Maine	23 168	30 470	36 075	38 352	41.	41.	0
Maryland	31 358	40 267	46 032	54 215	15.	9.	6
Massachusetts	29 577	41 016	55 154	60 499	18.	7.	11
Michigan	28 453	34 138	42 658	39 032	19.	40.	-21
Minnesota	27 718	35 487	48 404	50 706	21.	14.	7
Mississippi	18 861	22 999	29 375	31 351	51.	51.	0
Missouri	26 661	32 794	42 006	42 661	26.	32.	-6
Montana	27 269	27 450	32 175	36 967	23.	46.	-23
Nebraska	26 261	32 701	42 039	49 209	28.	18.	10
Nevada	39 381	43 345	49 205	44 155	4.	28.	-24
New Hampshire	22 313	31 093	43 663	47 238	43.	22.	21
New Jersey	31 667	46 314	53 394	56 099	14.	8.	6
New Mexico	25 200	25 298	38 318	39 423	34.	39.	-5
New York	35 272	44 457	52 578	61 041	8.	6.	2
North Carolina	25 697	33 543	42 921	43 886	32.	29.	3
North Dakota	24 050	26 417	35 729	51 389	38.	13.	25
Ohio	26 042	32 437	42 513	42 349	29.	33.	-4
Oklahoma	27 375	28 638	34 107	39 463	22.	38.	-16
Oregon	22 740	25 623	38 617	49 630	42.	17.	25
Pennsylvania	26 996	33 615	42 140	46 008	24.	26.	-2
Rhode Island	25 866	34 856	41 315	46 286	30.	24.	6
South Carolina	21 534	29 860	36 580	35 157	45.	48.	-3
South Dakota	19 504	24 713	36 461	46 624	50.	23.	27
Tennessee	23 271	30 051	39 518	39 715	40.	37.	3
Texas	32 054	34 556	44 970	47 801	13.	21.	-8
Utah	25 032	28 716	38 901	42 245	35.	34.	1
Vermont	21 329	30 221	36 679	42 108	47.	35.	12
Virginia	29 869	38 621	47 038	52 241	17.	11.	6
Washington	35 685	42 785	50 657	53 000	7.	10.	-3
West Virginia	21 675	25 268	32 072	34 837	44.	50.	-6
Wisconsin	26 377	32 154	42 100	44 451	27.	27.	0
Wyoming	40 587	42 409	50 287	66 342	3.	3.	0
USA	29 139	35 893	44 925	47 417			

Zdroj: U. S. Bureau of Economic Analysis. <http://www.bea.gov>; U. S. Census Bureau. <http://www.census.gov>; zpracovala: M. Kopáčová

Pozn.: HDP/obyvatele je uveden v cenách roku 2009.

Příloha 8: Střední příjem domácností ve státech USA v období 1985–2010

Stát	Střední příjem domácností (v dolarech)				Pořadí		Změna pořadí
	1985	1990	2000	2010	1985	2010	
Alabama	37 850	40 356	47 918	43 733	45.	47.	-2
Alaska	71 810	67 898	71 487	61 804	1.	9.	-8
Arizona	49 296	50 493	53 815	50 103	18.	31.	-13
Arkansas	36 029	39 369	40 171	41 226	48.	50.	-2
California	55 704	57 518	63 328	57 996	9.	15.	-6
Colorado	58 184	53 100	65 255	64 353	8.	7.	1
Connecticut	64 188	67 159	67 868	70 512	2.	2.	0
Delaware	43 513	47 327	55 761	60 822	37.	10.	27
D.C.	47 444	53 222	68 129	58 990	24.	14.	10
Florida	44 064	46 106	52 561	47 080	33.	40.	-7
Georgia	43 457	47 619	56 680	47 134	38.	39.	-1
Hawaii	59 792	67 247	69 727	63 611	5.	8.	-3
Idaho	42 863	43 721	50 877	50 268	40.	30.	10
Illinois	51 346	56 225	62 311	54 198	14.	22.	-8
Indiana	46 814	46 526	55 278	49 295	27.	33.	-6
Iowa	43 205	47 148	55 449	52 368	39.	26.	13
Kansas	47 048	51 690	55 541	49 204	26.	34.	-8
Kentucky	35 843	42 814	49 056	43 915	49.	46.	3
Louisiana	43 726	38 711	41 553	41 988	36.	48.	-12
Maine	42 363	47 452	50 410	51 209	41.	28.	13
Maryland	62 218	67 136	73 770	68 592	4.	3.	1
Massachusetts	58 235	62 627	63 243	65 102	7.	5.	2
Michigan	50 049	51 724	61 564	49 441	16.	32.	-16
Minnesota	49 252	54 365	73 386	55 899	19.	17.	2
Mississippi	33 886	34 863	46 397	40 770	50.	51.	-1
Missouri	45 295	47 224	61 003	48 951	29.	36.	-7
Montana	41 779	40 387	44 338	44 103	43.	45.	-2
Nebraska	45 006	47 483	56 476	56 095	31.	16.	15
Nevada	48 051	55 329	61 897	54 702	22.	20.	2
New Hampshire	54 511	70 502	68 888	71 190	10.	1.	9
New Jersey	63 961	66 924	68 183	67 275	3.	4.	-1
New Mexico	42 165	43 262	47 471	48 221	42.	38.	4
New York	48 804	54 582	55 115	53 186	21.	25.	-4
North Carolina	44 287	45 491	51 832	46 828	32.	41.	-9
North Dakota	43 779	43 651	48 692	54 495	34.	21.	13
Ohio	51 974	51 856	58 115	49 024	13.	35.	-22
Oklahoma	43 779	42 130	43 871	46 051	35.	42.	-7
Oregon	45 202	50 591	57 489	54 063	30.	23.	7
Pennsylvania	47 231	50 114	57 052	51 618	25.	27.	-2
Rhode Island	50 840	55 234	57 080	55 154	15.	19.	-4
South Carolina	41 366	49 648	50 821	44 550	44.	44.	0
South Dakota	37 456	42 453	49 340	48 454	46.	37.	9
Tennessee	36 704	39 034	46 122	41 230	47.	49.	-2
Texas	49 019	48 772	52 227	50 499	20.	29.	-9
Utah	52 106	52 079	64 321	60 579	12.	11.	1
Vermont	53 679	53 730	53 559	59 753	11.	13.	-2
Virginia	58 694	60 598	63 798	64 496	6.	6.	0
Washington	49 550	55 482	57 524	60 004	17.	12.	5
West Virginia	32 998	38 248	39 785	45 703	51.	43.	8
Wisconsin	47 993	53 062	60 991	53 795	23.	24.	-1
Wyoming	45 588	50 900	53 606	55 771	28.	18.	10
USA	48 761	51 735	56 800	52 646			

Zdroj: U. S. Census Bureau. <http://www.census.gov>; zpracovala: M. Kopáčová

Pozn.: Střední příjem domácností je uveden v cenách roku 2013.

Příloha 9: Míra chudoby ve státech USA v období 1980–2010

Stát	Míra chudoby (%)				Pořadí		Změna pořadí
	1980	1990	2000	2010	1980	2010	
Alabama	21,2	19,2	13,3	17,2	3.	10.	-7
Alaska	9,6	11,4	7,6	12,5	40.	33.	7
Arizona	12,8	13,7	11,7	18,8	25.	5.	20
Arkansas	21,5	19,6	16,5	15,3	2.	22.	-20
California	11,0	13,9	12,7	16,3	33.	17.	16
Colorado	8,6	13,7	9,8	12,3	46.	35.	11
Connecticut	8,3	6,0	7,7	8,6	49.	50.	-1
Delaware	11,8	6,9	8,4	12,2	30.	36.	-6
D.C.	20,9	21,1	15,2	19,5	4.	3.	1
Florida	16,7	14,4	11,0	16,0	11.	18.	-7
Georgia	13,9	15,8	12,1	18,8	19.	4.	15
Hawaii	8,5	11,0	8,9	12,4	48.	34.	14
Idaho	14,7	14,9	12,5	13,8	16.	29.	-13
Illinois	12,3	13,7	10,7	14,1	28.	27.	1
Indiana	11,8	13,0	8,5	16,3	31.	16.	15
Iowa	10,8	10,4	8,3	10,3	34.	45.	-11
Kansas	9,4	10,3	8,0	14,5	43.	25.	18
Kentucky	19,3	17,3	12,6	17,7	8.	8.	0
Louisiana	20,3	23,6	17,2	21,5	6.	2.	4
Maine	14,6	13,1	10,1	12,6	17.	32.	-15
Maryland	9,5	9,9	7,4	10,9	41.	40.	1
Massachusetts	9,5	10,7	9,8	10,9	42.	41.	1
Michigan	12,9	14,3	9,9	15,7	24.	20.	4
Minnesota	8,7	12,0	5,7	10,8	45.	43.	2
Mississippi	24,3	25,7	14,9	22,5	1.	1.	0
Missouri	13,0	13,4	9,2	15,0	23.	23.	0
Montana	13,2	16,3	14,1	14,5	21.	24.	-3
Nebraska	13,0	10,3	8,6	10,2	22.	46.	-24
Nevada	8,3	9,8	8,8	16,6	50.	14.	36
New Hampshire	7,0	6,3	4,5	6,5	51.	51.	0
New Jersey	9,0	9,2	7,3	11,1	44.	39.	5
New Mexico	20,6	20,9	17,5	18,3	5.	7.	-2
New York	13,8	14,3	13,9	16,0	20.	19.	1
North Carolina	15,0	13,0	12,5	17,4	15.	9.	6
North Dakota	15,5	13,7	10,4	12,6	13.	31.	-18
Ohio	9,8	11,5	10,0	15,4	39.	21.	18
Oklahoma	13,9	15,6	14,9	16,3	18.	15.	3
Oregon	11,5	9,2	10,9	14,3	32.	26.	6
Pennsylvania	9,8	11,0	8,6	12,2	38.	37.	1
Rhode Island	10,7	7,5	10,2	14,0	35.	28.	7
South Carolina	16,8	16,2	11,1	16,9	10.	11.	-1
South Dakota	18,8	13,3	10,7	13,6	9.	30.	-21
Tennessee	19,6	16,9	13,5	16,7	7.	13.	-6
Texas	15,7	15,9	15,5	18,4	12.	6.	6
Utah	10,0	8,2	7,6	10,0	37.	48.	-11
Vermont	12,0	10,9	10,0	10,8	29.	42.	-13
Virginia	12,4	11,1	8,3	10,7	27.	44.	-17
Washington	12,7	8,9	10,8	11,6	26.	38.	-12
West Virginia	15,2	18,1	14,7	16,8	14.	12.	2
Wisconsin	8,5	9,3	9,3	10,1	47.	47.	0
Wyoming	10,4	11,0	10,8	9,6	36.	49.	-13
USA	13,0	13,5	11,3	15,1			

Zdroj: U. S. Census Bureau. <http://www.census.gov>; zpracovala: M. Kopáčová

Příloha 10: Míra nezaměstnanosti ve státech USA v období 1980–2010

Stát	Nezaměstnanost (%)				Pořadí		Změna pořadí
	1980	1990	2000	2010	1980	2010	
Alabama	8,8	6,9	4,6	9,5	5.	20.	-15
Alaska	9,7	7,0	6,6	8,0	2.	33.	-31
Arizona	6,7	5,5	3,9	10,0	28.	15.	13
Arkansas	7,6	7,0	4,4	7,9	15.	35.	-20
California	6,8	5,8	4,9	12,4	26.	3.	23
Colorado	5,9	5,0	2,7	8,9	37.	25.	12
Connecticut	5,9	5,2	2,3	9,1	38.	24.	14
Delaware	7,7	5,2	4,0	8,5	14.	28.	-14
D.C.	7,3	6,6	5,8	9,9	20.	16.	4
Florida	5,9	6,0	3,6	11,5	39.	5.	34
Georgia	6,4	5,5	3,7	10,2	32.	13.	19
Hawaii	4,9	2,9	4,3	6,0	46.	48.	-2
Idaho	7,9	5,9	4,9	9,3	10.	22.	-12
Illinois	8,3	6,2	4,4	10,3	7.	11.	-4
Indiana	9,6	5,3	3,2	10,2	3.	12.	-9
Iowa	5,8	4,3	2,6	6,1	40.	46.	-6
Kansas	4,5	4,5	3,7	7,0	49.	42.	7
Kentucky	8,0	5,9	4,1	10,5	9.	9.	0
Louisiana	6,7	6,3	5,5	7,5	27.	37.	-10
Maine	7,8	5,2	3,5	7,9	12.	34.	-22
Maryland	6,5	4,7	3,9	7,5	30.	38.	-8
Massachusetts	5,6	6,0	2,6	8,5	41.	29.	12
Michigan	12,4	7,6	3,6	12,5	1.	2.	-1
Minnesota	5,9	4,9	3,3	7,3	36.	39.	-3
Mississippi	7,5	7,6	5,7	10,4	18.	10.	8
Missouri	7,2	5,8	3,5	9,6	23.	19.	4
Montana	6,1	6,0	4,9	7,2	35.	40.	-5
Nebraska	4,1	2,2	3,0	4,7	50.	50.	0
Nevada	6,2	4,9	4,1	14,9	34.	1.	33
New Hampshire	4,7	5,7	2,8	6,1	48.	47.	1
New Jersey	7,2	5,1	3,8	9,5	22.	21.	1
New Mexico	7,5	6,5	4,9	8,4	16.	30.	-14
New York	7,5	5,3	4,6	8,6	17.	27.	-10
North Carolina	6,6	4,2	3,6	10,6	29.	8.	21
North Dakota	5,0	4,0	3,0	3,9	43.	51.	-8
Ohio	8,4	5,7	4,1	10,1	6.	14.	-8
Oklahoma	4,8	5,7	3,0	7,1	47.	41.	6
Oregon	8,3	5,6	4,9	10,8	8.	7.	1
Pennsylvania	7,8	5,4	4,2	8,7	13.	26.	-13
Rhode Island	7,2	6,8	4,1	11,6	24.	4.	20
South Carolina	6,9	4,8	3,9	11,2	25.	6.	19
South Dakota	4,9	3,9	2,3	4,8	45.	49.	-4
Tennessee	7,3	5,3	3,9	9,7	19.	17.	2
Texas	5,2	6,3	4,2	8,2	42.	32.	10
Utah	6,3	4,3	3,2	7,7	33.	36.	-3
Vermont	6,4	5,0	2,9	6,2	31.	45.	-14
Virginia	5,0	4,3	2,2	6,9	44.	44.	0
Washington	7,9	4,9	5,2	9,6	11.	18.	-7
West Virginia	9,4	8,4	5,5	9,1	4.	23.	-19
Wisconsin	7,2	4,4	3,5	8,3	21.	31.	-10
Wyoming	4,0	5,5	3,9	7,0	51.	43.	8
USA	7,1	5,6	4,0	9,6			

Zdroj: U. S. Bureau of Labor Statistics. <http://www.bls.gov>; The 2006 Statistical Abstract, U. S. Census Bureau. <http://www.census.gov>; zpracovala: M. Kopáčová